

C H V

N G E

Από τη στρατευμένη τέχνη στον
δημοκρατικό καλλιτεχνικό ακτιβισμό

M A K

Ξ R S

Ανακαλύψτε
την έκθεση

Ευρωπαϊκό
Κοινοβούλιο

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2024

Αυτή η έκδοση παρήχθη στο Λουξεμβούργο για ενημερωτικούς σκοπούς με την ευκαιρία της έκθεσης «Changemakers», η οποία περιλαμβάνει έργα από τη σύγχρονη συλλογή έργων τέχνης του Κοινοβουλίου και προσκεκλημένων καλλιτεχνών, με σκοπό να παρέχει ένα εκπαιδευτικό εργαλείο αναφοράς για το υπόβαθρο και την καλλιτεχνική κληρονομιά των καλλιτεχνών των οποίων τα έργα εκτίθενται, καθώς και να διαφυλάξει και να προωθήσει τη συμβολή τους στην πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης.

Η έκδοση αυτή προορίζεται αποκλειστικά για μη εμπορική χρήση εντός των εγκαταστάσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Απαγορεύεται αυστηρά η μη εξουσιοδοτημένη χρήση, αναπαραγωγή ή διανομή του περιεχομένου της έκδοσης αυτής. Η περαιτέρω χρήση ορισμένων εικόνων πέραν των σκοπών που αναφέρονται στο παρόν ενδέχεται να περιορίζεται από τα πνευματικά δικαιώματα των καλλιτεχνών ή άλλων τρίτων μερών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποποιείται κάθε ευθύνη που ενδέχεται να προκύψει από μη εξουσιοδοτημένη χρήση.

Απαγορεύεται οποιαδήποτε αναπαραγωγή, προσαρμογή, μερική τροποποίηση ή τηλεοπτική, καλωδιακή ή διαδικτυακή μετάδοση έργων που ανήκουν στην Ένωση Βέλγων Συγγραφέων, Συνθετών και Εκδοτών (SABAM), εκτός εάν έχει δοθεί προηγούμενη άδεια από τη SABA.

SABAM, Rue des Deux Églises 41-43
1000 Βρυξέλλες, Βέλγιο.
Τηλ.: 02/286.82.80
Διαδίκτυο: <http://www.sabam.be>
Email: visual.arts@sabam.be

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ, ΚΙΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑΣ	6
Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ	16
2. ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ	18
Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ	28
3. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ: ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ	30
Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ	42
4. ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΙΟ ΕΥΑΛΩΤΑ ΑΤΟΜΑ	44
Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ	52
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	54
ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΙ ΠΟΡΟΙ	58
Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ – ΠΡΟΣΘΕΤΟΙ ΠΟΡΟΙ	64

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έκθεση «Changemakers» διερευνά τον τρόπο με τον οποίο η τέχνη μπορεί να αξιοποιηθεί ως όχημα για την κοινωνική αλλαγή. Για τον σκοπό αυτόν, αντιπαραβάλλει έργα από διάφορες γενεές εικαστικών καλλιτεχνών. Παρουσιάζει έργα Ευρωπαίων καλλιτεχνών του δευτέρου μισού του 20ου αιώνα, τα οποία πραγματεύονται κοινωνικά και πολιτικά θέματα, και τα παραβάλλει με έργα σύγχρονων νεαρών καλλιτεχνών που ασπάζονται τον καλλιτεχνικό ακτιβισμό —ένα υβριδικό είδος τέχνης, το οποίο συνδυάζει τις τεχνικές των εικαστικών και παραστατικών τεχνών με τις στρατηγικές και τους στόχους του ακτιβισμού¹.

Και οι δύο γενεές καλλιτεχνών αποδίδουν πολιτική σημασία στο έργο τους, όχι μόνο από ιδεολογική και ποιητική άποψη, αλλά και από τεχνική και υλική. Αντιλαμβάνονται την καλλιτεχνική τους πρακτική ως μέσο έκφρασης των απόψεων της κοινότητας στην οποία ανήκουν, καθώς και ως κριτική στάση απέναντι σε επίκαιρα θέματα κοινωνικής σημασίας.

Επιπλέον, όπως καταδεικνύεται σε όλον τον παρόντα κατάλογο, ορισμένοι από τους επιλεγμένους καλλιτέχνες ακτιβιστές προέβησαν σε παραλληλισμούς ανάμεσα στις διαδικασίες, τις στρατηγικές και τις συνεργατικές μορφές του εικαστικού τους έργου και στις διαδικασίες διαβούλευσης, διαπραγμάτευσης και λήψης αποφάσεων που χαρακτηρίζουν ένα κοινοβουλευτικό δημοκρατικό σύστημα.

Κατά την επιλογή των έργων από τη συλλογή έργων σύγχρονες τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δόθηκε έμφαση σε καλλιτέχνες, οι οποίοι σε όλη τη καλλιτεχνική τους πορεία και στα έργα τους, παρέμειναν προσηλωμένοι στην κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα της εποχής τους, ιδίως στους Emilio Vedova, A.R. Penck, Georg Baselitz, Felix Droese, Darío Villalba, Jannis Kounellis και Adolf Frohner. Τα έργα τους και η καλλιτεχνική τους πορεία, όπως και η συμμετοχή τους σε καλλιτεχνικές ομάδες και η προσήλωσή τους σε μανιφέστα, μαρτυρούν μια συγκεκριμένη στάση διαμαρτυρίας απέναντι σε ιστορικές, πολιτικές και κοινωνικές καταστάσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να περιορίσουν ή να απειλήσουν την ελευθερία της σκέψης και της έκφρασης.

Ορισμένοι εξ αυτών δεν δίστασαν να καταπιαστούν με θέματα, προβλήματα και πραγματικότητες που είναι άβολα για την κοινή γνώμη και την πολιτική εξουσία —χαρακτηριστικό γνώρισμα που είναι εμφανές στην πορεία καλλιτεχνών όπως οι Darío Villalba, Claus Carstensen ή Γιάννης Ψυχοπαίδης. Τα έργα τους αντικατοπτρίζουν με συνέπεια την πεποίθηση ότι η ιδιότητα του ζωγράφου ή του εικαστικού συνεπάγεται αναπόφευκτα την ευθύνη για αλλαγή της οπτικής του θεατή.

Εκτός από τους προαναφερθέντες καλλιτέχνες, και προκειμένου να υπάρξει συσχετισμός με το σήμερα, η έκθεση περιλαμβάνει μια σειρά από συνεισφορές νεαρών καλλιτεχνών. Πολλοί εξ αυτών φιλοτέχνησαν ένα έργο τέχνης ή προέβησαν σε μια παρέμβαση στο πλαίσιο του «Pop the vote! Culture on the ballot» το οποίο ξεκίνησε από την «Culture Action Europe» και συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Κύριος στόχος της παρούσας πρωτοβουλίας ήταν να ενθαρρύνει τους πολίτες νεαρής ηλικίας να ψηφίσουν στις ευρωπαϊκές εκλογές του 2024, ιδίως σε χώρες όπως το Βέλγιο, όπου η ελάχιστη ηλικία ψήφου έχει μειωθεί.

Με την έκθεση αναδεικνύεται το έργο Ευρωπαίων καλλιτεχνών, των οποίων η καλλιτεχνική πορεία χαρακτηρίζεται από την προσήλωση στην πολιτική ελευθερία και στην ελευθερία της έκφρασης —ενίοτε όχι χωρίς κινδύνους για τους ίδιους ή για την επαγγελματική τους ανέλιξη. Οι καλλιτέχνες αυτοί διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη διεύρυνση των τεχνικών και θεματικών ορίων των εικαστικών τεχνών, τολμώντας να θέσουν υπό αμφισβήτηση τα συμβατικά ήθη και τη λογοκρισία.

Όλα τα επιλεγμένα έργα χωρίζονται σε τέσσερις ενότητες, αντικατοπτρίζοντας τα κύρια θέματα που θίγονται τόσο στα έργα της συλλογής του Κοινοβουλίου όσο και στο πλαίσιο του καλλιτεχνικού ακτιβισμού της νέας γενιάς.

Εισαγωγική παρατήρηση σχετικά με τον κατάλογο

Στον παρόντα κατάλογο περιλαμβάνεται περιγραφή για κάθε έργο τέχνης του καλλιτεχνικού ακτιβισμού, καθώς και σύντομη επεξήγηση της δημιουργικής διαδικασίας και της σημασίας του που παρέιχαν οι ίδιοι οι καλλιτέχνες.

Στον ιστότοπο της [Συλλογής έργων σύγχρονες τέχνης](#) παρέχονται λεπτομερέστερες πληροφορίες για τα έργα που συγκαταλέγονται στη συλλογή έργων τέχνης του Κοινοβουλίου.

Για τεχνικούς και οργανωτικούς λόγους, είναι πιθανό να μην εκτεθούν όλα τα έργα τέχνης που περιλαμβάνονται στον παρόντα κατάλογο σε όλους τους τόπους παρουσίασης της έκθεσης —αρχικά στις Βρυξέλλες και στο Στρασβούργο.

1. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ, ΚΙΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η ελευθερία της σκέψης και της έκφρασης αποτελούν θεμελιώδεις πυλώνες μιας πραγματικά δημοκρατικής κοινωνίας, στην οποία οι πολίτες ασκούν τα δικαιώματά τους και συμμετέχουν ουσιαστικά σε θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος. Αυτές οι θεμελιώδεις ελευθερίες διακλαδίζονται σε διάφορους τομείς της κοινωνίας, λαμβάνοντας πιο συγκεκριμένες μορφές: ελευθερία των μέσων ενημέρωσης², ακαδημαϊκή ελευθερία³ ή ελευθερία της τέχνης και της επιστήμης⁴. Το Κοινοβούλιο έχει δώσει ιδιαίτερη προσοχή σε καθεμία από αυτές στις γνωμοδοτήσεις και τις διασκέψεις του⁵.

Όσον αφορά τον τομέα των τεχνών, το Κοινοβούλιο αναγνωρίζει ότι: «Η πρόωθηση της ευρωπαϊκής πολιτισμικής πολυμορφίας και της επίγνωσης των κοινών ριζών βασίζεται στην ελεύθερη καλλιτεχνική έκφραση (...)»⁶. Η ελευθερία αυτή, η οποία αποτελούσε ανέκαθεν φιλοδοξία των καλλιτεχνών, καθιστά δυνατή τη δημιουργία πρωτότυπων και πολύτιμων έργων.

Η απόλυτη ελευθερία κινήσεων του καλλιτέχνη επάνω στον καμβά αποτελούσε μία από τις σταθερές αξίες των αφηρημένων καλλιτεχνικών ρευμάτων μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, τόσο στην Ευρώπη όσο και στις ΗΠΑ, είτε στην άμορφη τέχνη είτε στον αφηρημένο εξπρεσιονισμό. Συχνά, οι εκπρόσωποι αυτών των καλλιτεχνικών ρευμάτων αναζητούσαν έμπνευση στις ρευστές γραμμές της κινεζικής καλλιγραφίας και στις διαλογιστικές καταστάσεις του βουδισμού ζεν.

Το έργο *Homage to Calligraphy* (1981), από τη σειρά «*Ribbon*» (Κορδέλες), αποτελεί εξέχον δείγμα της εικαστικής δημιουργίας του Τούρκου καλλιτέχνη **Burhan Doğançay (1929-2013)** στην πιο στυλιζαρισμένη και κομψή μορφή της. Οι παράξενες και καμπύλες γραμμές δίνουν την εντύπωση ότι έχουν αποσπαστεί και κρέμονται σαν κορδέλες από έναν φανταστικό τοίχο, δημιουργώντας ένα εξαιρετικό παράδειγμα οφθαλμαπάτης που παραπέμπει σε ισλαμική καλλιγραφία.

Ο Doğançay διακατεχόταν από γνήσιο πάθος για τη μελέτη αφισών που είχαν επικολληθεί στους τοίχους μεγάλων μητροπόλεων. Στα μέσα της δεκαετίας του 1970, ξεκίνησε μια ευρεία έκθεση φωτογραφιών-ντοκουμέντων με τίτλο «*Walls of the World*» (Τοίχοι του κόσμου). Το εγχείρημα αυτό παραπέμπει στο έργο του Γάλλου καλλιτέχνη Jacques Villeglé, πρωτοπόρου της τέχνης του δρόμου στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και δημιουργού μιας εξαιρετικής συλλογής έργων ντεκολάζ και σχισμένων αφισών. Στο πλαίσιο αυτού του έργου, προσέδωσε αισθητική αξία στις στρώσεις αφισών και στα κομμάτια χαρτιών που επικολλώνται στους τοίχους των δρόμων ή στους σταθμούς μετρό των μεγάλων πόλεων.

Σε αντίθεση με τον Doğançay, ο οποίος εμπνεύστηκε από την καλλιγραφία ώστε να μας δώσει την πλασματική αίσθηση ενός κατακεραμιτισμένου καμβά, ο **Felix Droese (γεννημένος το 1950) με το έργο του *Das Sichtbare des Unsichtbaren (Το ορατό του αόρατου)***, του 1986, μάς παρουσιάζει έναν στην κυριολεξία κομμένο και σχισμένο καμβά. Ο τίτλος αυτός καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η νοοτροπία και οι πεποιθήσεις μας (το αόρατο) επηρεάζουν αναπόδραστα την υλική μας υπόσταση (το ορατό).

Για τον Felix Droese, η τέχνη και ο πολιτικός ακτιβισμός είναι έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες, ένας συνδυασμός που αποτέλεσε πρόκληση για τον ίδιο καθ' όλη τη διάρκεια της καλλιτεχνικής του πορείας. Το 1970 εγγράφηκε στη Σχολή Καλών Τεχνών (Kunstakademie) του Ντίσελντορφ και σπούδασε υπό την καθοδήγηση του Joseph Beuys. Ο Droese δραστηριοποιήθηκε σε διάφορα κινήματα, όπως το αντιπολεμικό, το αντιιμπεριαλιστικό και το φιλοπεριβαλλοντικό, και εκπλήρωσε επίσης την εναλλακτική πολιτική του θητεία σε ψυχιατρικό ίδρυμα. Διαδηλώσεις, φυλακίσεις, συνεργασίες με τον Τύπο και οργανώσεις, εκλογές και διάφορες άλλα πολιτικά εγχειρήματα διαμόρφωσαν την καλλιτεχνική πορεία του Droese.

Η δημιουργία και η κωδικοποίηση μιας αυτόνομης και προσωπικής γλώσσας, φιλοδοξία πολλών εξεχόντων σύγχρονων καλλιτεχνών, αποτελεί επίσης σημαντικό χαρακτηριστικό γνώρισμα του έργου του **A. R. Penck (1939-2017)**. Γεννημένος στη Δρέσδη της Γερμανίας ως Ralf Winkler, υιοθέτησε το ψευδώνυμο A. R. Penck το 1968, προς τιμήν του γεωλόγου Albrecht Penck.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, ο Penck ανέπτυξε μια εικονιστική αισθητική με γραμμικές φιγούρες και ομοιογενή σημάδια και σύμβολα που παραπέμπουν σε προϊστορικά σχέδια. (...) Η αισθητική αυτή, ιδίον της τέχνης του, συνέχισε να εξελίσσεται έως τις αρχές της δεκαετίας του 1970, ενόσω ζούσε στο τότε Ανατολικό Βερολίνο, στη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας (ΛΔΓ). Κατά την περίοδο της καταπιεστικής κομμουνιστικής διακυβέρνησης, ο Penck και οι συνάδελφοί του βρίσκονταν υπό παρακολούθηση από τη μυστική αστυνομία, τη Στάζι, λόγω της πρωτοποριακής φύσης και του πολιτικού περιεχομένου του έργου τους⁷.

Ο Penck σχεδίασε ένα είδος κρυπτογραφικού, αρχέγονου κώδικα που αποσκοπούσε στην αποφυγή κάθε είδους λογοκρισίας ή ελέγχου. Συνήθιζε να υπογράφει τα έργα του χρησιμοποιώντας διάφορα ψευδώνυμα, γεγονός που διευκόλυνε σημαντικά την έξοδο των πινάκων του από τη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας. Το 1980 μετακόμισε στη Δυτική Γερμανία, όπου σύναψε φιλικές σχέσεις με νεο-εξπρεσιονιστές ζωγράφους, όπως ο Markus Lüpertz και ο Jörg Immendorf⁸.

Ο **Emilio Vedova (1919-2006)**, δημιουργός του *Bianco e nero (1964)* και ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του αφαιρετισμού στην Ιταλία του 20ου αιώνα, υποστήριξε την ιδέα της τέχνης ως επαναστατικού και πολιτικού μέσου. Το 1942, ο Vedova προσχώρησε στην αντιφασιστική ομάδα του Μιλάνου Corrente και, το 1946, συνυπέγραψε το μανιφέστο *Oltre Guernica* στο Μιλάνο. Η ομάδα Corrente θεωρούσε ότι η *Guernica* του Picasso αποτελούσε σύμβολο και αισθητική έκφραση που θα χρησιμοποιούνταν για την καταπολέμηση της βαρβαρότητας και της τυραννίας⁹. Η ομάδα δεν είχε καθορισμένο θεματολόγιο, αλλά τα μέλη της δεσμεύονταν να υπερασπίζονται τη «σύγχρονη» τέχνη σε μια περίοδο κατά την οποία η ναζιστική εκστρατεία κατά της έκφυλης τέχνης εξαπλωνόταν στην Ιταλία. Οι πίνακες του Vedova των δεκαετιών του 1950 και 1960 αντανάκλουσαν την ευαισθησία του για τις πολιτικές εξελίξεις της εποχής του, όπως οι επαναστατικές διαδηλώσεις που σημειώθηκαν σε ολόκληρη την Ευρώπη το 1968. Στο έργο *Bianco e nero* αποτυπώνεται με σαφήνεια το γεγονός ότι ο Vedova επιστρατεύει την αφαίρεση ως μέσο για να μεταδώσει τις πολιτικές του πεποιθήσεις και φιλοδοξίες¹⁰.

Οι νεαρές ηλικίας καλλιτέχνες και καλλιτέχνιδες, υπό τον συντονισμό της **Elena Poljuha**, δημιούργησαν μια σειρά τεσσάρων ακρυλικών έργων με τίτλο *Tura Kultura (2024)*. Χρησιμοποίησαν μια άμεση, σχεδόν ενσώματη, προσέγγιση στη ζωγραφική τους, δουλεύοντας ανακούρκουδα, σκυμμένοι επάνω από έναν μουσαμά που ήταν τοποθετημένος σε επίπεδη θέση στο δάπεδο του ατελιέ —μέθοδος που συνιστά μια ιδιαίτερα άμεση και προσωπική αλληλεπίδραση ανάμεσα στον καλλιτέχνη και τον μουσαμά, παρόμοια με τη ζωγραφική της κίνησης του Jackson Pollock.

Το αποτέλεσμα είναι μια ζωηρή, ενστικτώδης και αυθόρμητη εικόνα που φέρνει στο νου το επιθετικό και νευρικό ύφος της ζωγραφικής του **Adolf Frohner (1934-2007)**. Στο έργο *Odysseus auf der Suche (1997)*, ο Frohner περιόρισε το ανθρώπινο σώμα σε μια θολή σιλουέτα, η οποία σχηματίζεται από διακοπτόμενες κοκκινωπές γραμμές και διάσπαρτα σημάδια που δημιουργούν την αίσθηση ότι επάνω στον καμβά προβάλλεται ένα διαμελισμένο σώμα. Αυτό το παράξενο περίγραμμα, που καταλαμβάνει ολόκληρο τον πίνακα, αντικατοπτρίζει την εγγύτητα του Frohner προς τις επιθετικές παραστάσεις των ακτιβιστών της Βιέννης κατά τη δεκαετία του 1960 —μια αισθητική που αποτυπώθηκε στον πίνακα αυτόν από τα τέλη της δεκαετίας του 1990.

Ο Δανός ζωγράφος **Claus Carstensen (γεννημένος το 1957)** είναι επίσης εξοικειωμένος με αυτήν την εξπρεσιονιστική εικαστική γλώσσα, η οποία δεν αρκείται σε μια απλή αναφορά των πιο ακατέργαστων και δραματικών πτυχών της πραγματικότητας, αλλά τις θέτει σε πρώτο πλάνο. Το έργο ***El Arba (1989)*** αποτελεί αναμφίβολα δείγμα της ισχυρής ιστορικής και πολιτικής συνείδησης του Carstensen. Ο καλλιτέχνης, χρησιμοποιώντας ζωηρά χρώματα και δείχνοντας προτίμηση στην παρουσίαση συχνά βίαιων και δυσάρεστων θεμάτων, προκαλεί ανοικτά τον θεατή. Τούτο καθίσταται εμφανές στην επιλογή του να παρουσιάσει το *Souk El Arba* – ένα εγκαταλελειμμένο στρατιωτικό αεροδρόμιο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Τυνησία¹¹.

Όπως εξήγησαν οι κριτικοί που ασχολήθηκαν με το έργο του:

ο Claus (Carstensen) δεν είναι ένας σκοτεινός ζωγράφος υπό την κλασική έννοια του όρου: ζωγραφίζει θέματα που ουδείς επιθυμεί να αναδείξει. (...) Το έργο του καταπιάνεται με κρίσιμα και αμφιλεγόμενα ζητήματα, όπως η ελευθερία της έκφρασης, ο ολοκληρωτισμός, η οικειότητα και το γυμνό. Τόσο με τη θεματολογία του όσο και με το ύφος του, ο Claus Carstensen μάς παρασύρει σε μια αδιάκοπη αμφισβήτηση των ελεγκτικών αρχών, των απολυταρχικών συστημάτων, των απόλυτων στεγανών και της συμβατικής σκέψης¹².

Η εσκεμμένη χρήση ακατέργαστων και υποτυπωδών υλικών από τον **Jannis Kounellis (1936-2017)** αποτελεί κυρίαρχο γνώρισμα του αυτοαναφορικού του έργου ***Composizione (1992)***. Η λινάτσα και τα κομμάτια άνθρακα καλύπτουν εν μέρει μια φωτογραφία μιας εγκατάστασης αποτελούμενης από 12 ζωντανά άλογα, η οποία εκτέθηκε το 1969 στην γκαλερί Attico της Ρώμης. Η εγκατάσταση αυτή αποτέλεσε εμβληματικό ορόσημο στην καλλιτεχνική διαδρομή μιας από τις βασικές μορφές της *Arte Povera*.

Ο προκλητικός και εκκεντρικός χαρακτήρας του έργου του Kounellis είναι επίσης εμφανής, μολονότι χρησιμοποιούνται πολύ διαφορετικά πλαστικά υλικά, στα παραστατικά έργα σε χαρτί του **Pat Andrea (γεννημένος το 1942) – *Black Magic (1981)*** – και του **Georg Baselitz (γεννημένος το 1938) – *Man with ball – Beach picture (1981)***. Το έργο του Andrea, με το περίτεχνο και φινιρισμένο σχέδιό του, αποτυπώνει ενταγμένα μια σκηνή σε ένα σκοτεινό και ονειρικό φόντο. Ο φόβος, η επιθυμία, η εξουσία, η βάνανυση συμπεριφορά και ο ερωτισμός συγκαταλέγονται στα

θέματα που επαναλαμβάνονται στα έργα του καλλιτέχνη. Από την άλλη πλευρά, ο Baselitz απεικονίζει ένα από τα χαρακτηριστικά στοιχεία του έργου του, μια φιγούρα με το κεφάλι προς τα κάτω, με χαλαρές γραμμές και πιτσιλιές. Το 1969, ο Baselitz προέβη σε μια ριζική μεταστροφή αποφασίζοντας να ζωγραφίζει τις μορφές του ανάποδα και να τις εκθέτει κατ' αυτόν τον τρόπο. Αυτός ο τρόπος ζωγραφικής του «ανεστραμμένου» πίνακα μαρτυρά την επιθυμία του να ακολουθήσει αυστηρά τη δική του πορεία – μια ανεξαρτησία την οποία είχε ήδη επιδείξει στο έργο «Πανδαιμονικά μανιφέστα» (1961-1962) που συνέγραψε με τον Eugen Schönebeck¹³.

Οι ελευθερίες της έκφρασης και της δημιουργίας, τις οποίες θεωρούμε σήμερα στην Ευρώπη φυσιολογικές και θεμελιώδεις – η ελευθερία της σωματικής και προφορικής έκφρασης, η ελευθερία της σκέψης και του λόγου και η ελευθερία της κυκλοφορίας – αποτελούν τα κεντρικά μοτίβα των έργων του καλλιτεχνικού ακτιβισμού που υπάγονται στην ενότητα αυτή.

Το έργο ***Democratic Body (2024)***, των **Leander Kämpf** και **Sam Aleksandra**, είναι μια παράσταση σε βίντεο κατά την οποία ο Kämpf εκτελεί μια χορογραφία ενώ η Aleksandra απαγγέλλει ένα ποίημα. Ο χορογραφία βασίζεται σε τυπικές παραμέτρους, οι οποίες επελέγησαν κατόπιν δημοκρατικής διαβούλευσης. Μέσω μιας (διαδικτυακής) έρευνας, οι ερωτηθέντες καθόρισαν τη δομή της χορογραφίας, λαμβάνοντας υπόψη ορισμένα κριτήρια και χαρακτηριστικά: τα μέρη του σώματος που κινούνται περισσότερο, τον ρυθμό, τη σκηνική παρουσία κ.λπ.

Ο **Διαγωνισμός ποίησης στον κήπο των πολιτών (2024)** συγκέντρωσε αρκετούς Ευρωπαίους ποιητές, οι οποίοι παρουσίασαν το έργο τους, εκφράζοντας ελεύθερα τις σκέψεις και τις εντυπώσεις τους σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση στην ΕΕ.

Η σύλληψη της εμβυσιστικής εγκατάστασης ***Form of Freedom (2024)*** της **Bozhana Slavkova** παραπέμπει στην πραγμάτωση της ελεύθερης κυκλοφορίας σε ολόκληρη την ΕΕ. Πρόκειται για μια εκλεπτυσμένη και ανάλαφρη μεταφορά που πραγματεύεται τη σημερινή δυνατότητα ελεύθερης κυκλοφορίας σε ολόκληρη την ήπειρο – προνόμιο που ήταν αδιανόητο για πολλές γενεές Ευρωπαίων.

EMILIO VEDOVA (1919–2006)

Bianco e nero, 1964

Ακρυλικό επάνω σε χαρτί, τοποθετημένο σε μουσαμά
42 x 59 εκ.

με υπογραφή και ημερομηνία (κάτω δεξιά)

Αγορά

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

A. R. PENCK (1939–2017)

Χωρίς τίτλο, 1966

Υδατογραφία σε χαρτί
35 x 47 εκ.

Αγοράστηκε μέσω της Galerie Rudolf Zwirner
(Κολονία) το 1983

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού
Κοινοβουλίου

BURHAN DOĞANÇAY (1929–2013)

Homage to Calligraphy, 1981

Ακρυλικό σε μουσαμά, 152 x 152 εκ.

με υπογραφή και ημερομηνία (κάτω δεξιά)

Δωρεά από τον καλλιτέχνη το 2003

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Pat ANDREA (*1942)

Black Magic, 1981

Γκούας, κηρομπογιιά και νερομπογιιά, 100 x 120 εκ.

Με υπογραφή, τίτλο και ημερομηνία (κάτω δεξιά)

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

GEORG BASELITZ (*1938)

Man with ball - beach picture, 1981

Υδατογραφία και μολύβι σε χαρτί, 61 x 42 εκ.

με υπογραφή και ημερομηνία (κάτω δεξιά)

Αγοράστηκε μέσω της Galerie Michael Werner (Κολονία) το 1983

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

CLAUS CARSTENSEN (*1957)

El Arba, 1989

Λάδι σε μουσαμά

200 x 170 εκ.

Αγοράστηκε μέσω της Galerie Sophia Ungers (Κολονία) το 1990

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

ADOLF FROHNER (1934–2007)

Odysseus auf der suche, 1997

Λάδι σε μουσαμά, 134 x 104 εκ.

με υπογραφή και ημερομηνία (κάτω δεξιά)

Αγοράστηκε από τον καλλιτέχνη το 1999

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

JANNIS KOUNELLIS (1936–2017)

Composizione, 1992

Έκδοση 22/25

Λιθογραφία, λινάτσα και ανθρακίτης επάνω σε καμβά, τοποθετημένα σε πλαίσιο από ψευδάργυρο, 66 x 46 x 8 εκ

Αγοράστηκε μέσω της Galleria dell'Oba (Ρώμη) το 1993

FELIX DROESE (*1950)

Das sichtbare des unsichtbaren (Το ορατό του αόρατου), 1986

Λάδι σε λινό, 225 x 215 εκ.

Αγοράστηκε μέσω της Galerie Fahnemann (Βερολίνο) το 1990

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

LEANDER KAMPF & SAM ALEKKSANDRA

Democratic Body, 2024

Video UHD 3840x2160p / 16:9 / 15:15 min

Παράσταση ποίησης και χορού που ερμηνεύουν η ποιήτρια Sam Alekksandra και ο χορευτής Leander Kämpf. Το έργο παρουσιάστηκε στις 26 Μαΐου, 30 Μαΐου και 2 Ιουνίου του 2024 και μετατράπηκε σε παράσταση σε βίντεο, με τον Leander Kämpf να εμφανίζεται στην οθόνη και την Sam Alekksandra να απαγγέλλει ποίημα.

Το «Let Your Move be Resistance» είναι ένα πολυδιάστατο έργο που πραγματεύεται την έννοια της δημοκρατίας και τον τρόπο με τον οποίο η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος μπορεί να αποτελέσει πράξη αντίστασης. Η χορογραφία που ερμηνεύει ο Leander Kämpf βασίζεται σε διαδικτυακή έρευνα. Στόχος του ήταν η άμεση συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία της δημιουργίας, ώστε να διερευνήσει πώς το γεγονός αυτό θα επηρέαζε τη χορογραφία.

Συνοδευόταν από την ποιήτρια Sam Alekksandra, η οποία στο ποίημα που συνέγραψε μιλά εξ ονόματος όλων όσοι δεν διαθέτουν το προνόμιο του εκλέγειν και έχασαν τη ζωή τους αγωνιζόμενοι για τη δημοκρατία. Με το ποίημα αυτό, η ποιήτρια καταδεικνύει τη σημασία της συμμετοχής στην εκλογική διαδικασία, ακόμη και όταν υπάρχει η αίσθηση ότι η ψήφος έχει περιορισμένο αντίκτυπο, διότι έχουμε το δικαίωμα αυτό και με κάθε ψήφο μας μπορούμε να επηρεάσουμε καταστάσεις.

Οι κινήσεις είναι εναρμονισμένες με τις λέξεις και συμβάλλουν στην οπτικοποίηση της σημασίας αυτών των λέξεων. Η χορογραφία επιδιώκει να καταστήσει περισσότερο απτές αφηρημένες έννοιες, όπως οι εκλογές και η δημοκρατία. Η παράσταση και το κείμενο έχουν ως στόχο να ενθαρρύνουν τους πολίτες να δραστηριοποιηθούν υπέρ της δημοκρατίας μας.

Ποίηση επί σκηνής στον Κήπο των Πολιτών

Οι ποιητές για τη δημοκρατία

Τρίλεπτα βίντεο 6 ποιημάτων - κυρίως στη μητρική γλώσσα του ποιητή με μετάφραση στα αγγλικά

Η δημοκρατία δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη. Η δημοκρατία είναι μια διαδικασία γεμάτη προκλήσεις που έχει ως μόνιμο στόχο να δημιουργεί ένα καλύτερο μέλλον για την κοινωνία, με περισσότερη συμπεριληπτικότητα και ισότητα. Ο πολιτισμός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη αυτού του στόχου. Το έμβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι «Ενωμένη στην πολυμορφία» και ο συνδετικός κρίκος της πολιτιστικής πολυμορφίας της Ευρώπης είναι η επίγνωση της κοινής ευρωπαϊκής κληρονομιάς.

Θεμέλιο της δημοκρατίας αποτελεί η ελευθερία της έκφρασης, ιδίως μέσω των τεχνών και του πολιτισμού. Η ποίηση είναι ένα φιλελεύθερο λογοτεχνικό είδος που προσφέρει την ευκαιρία να αναστοχαστούμε το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον των κοινωνιών μας ευρωπαϊκών δημοκρατικών αξιών. Η ποίηση επί σκηνής είναι μια μορφή ποιητικής έκφρασης που συνδυάζει την ερμηνεία με ένα κοινό που συμμετέχει.

Οι ποιητές που εμφανίζονται επί σκηνής στην εκδήλωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «Οι ποιητές για τη δημοκρατία» θα ασχοληθούν με θέματα που αναδεικνύουν τα πολλαπλά πλεονεκτήματα των δημοκρατιών. Στις εμφανίσεις τους μεταξύ άλλων εξυμνούν την ελευθερία της έκφρασης, την ανεκτικότητα, την αλληλεγγύη, τη συλλογικότητα και το κοινό μέλλον της ΕΕ, ενώ προειδοποιούν για τις ανατρεπτικές δυνάμεις που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τα δημοκρατικά μας επιτεύγματα, όπως οι στρεβλώσεις των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, η τεχνητή νοημοσύνη ή η ανάδυση μιας πιο πολωμένης και πιο εγωκεντρικής κοινωνίας.

Στόχος αυτής της εκδήλωσης είναι να ακουστούν οι ποικίλες φωνές της δημοκρατίας και να μας κάνει να σκεφτούμε γιατί είναι σημαντικό να μιλάμε, να λαμβάνουμε μέρος στη συμμετοχική δημοκρατία και να την υπερασπιζόμαστε.

Πότε: Πέμπτη, 30 Μαΐου 2024, 18.00 έως 20.30

Πού: Κήπος των Πολιτών, Rue Vautier 62, 1050 Βρυξέλλες

Συντονιστής: Philip Meersman

Μουσική:

Yassine Azaiez, πλήκτρα

Abigaille Muaca Vungu, φωνητικά

Ποιητές:

Από την ΕΕ

Silvia Polidori, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Ιταλία

Ben Ray, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Ηνωμένο Βασίλειο

Alison Mooney, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Ιρλανδία

Ευρωπαίοι Πρωταθλητές

Dani Orviz, πρώτη θέση στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα του 2012 – Ισπανία

Péter Molnár, Ευρωπαίος πρωταθλητής το 2018 – Ουγγαρία
Lisette Ma Neza, φιναλίστ το 2017 και νικήτρια του Βραβείου Κοινού 2017 – Βέλγιο (NL)

Marie Darah, Ευρωπαία πρωταθλήτρια το 2021 – Βέλγιο (FR)

Elif Duygu, πρωταθλητής το 2022 – Αυστρία

Joonas Veelmaa, Ευρωπαίος πρωταθλητής το 2023 – Εσθονία

BOZHANA SLAVKOVA

Form of Freedom

09.05.2024 – 09.06.2024

Φωτογραφίες της εγκατάστασης εμπυθιστικής τέχνης

Πετονιά ψαρέματος, μεταλλικό σύρμα, μεταλλικός δακτύλιος, κολάρα στερέωσης, χαρτί, κολλητική ταινία, ξύλο, μέταλλο, πλαστικό, καουτσούκ, υφάσματα

© Tereza Pělová and Katerina Vávrová

© Tereza Pělová and Katerina Vávrová

© Tereza Pělová and Katerina Vávrová

© Tereza Pělová and Katerina Vávrová

Το έργο «Form of Freedom» είναι μια εγκατάσταση εμπυθιστικής τέχνης –ένα τρισδιάστατο κολάζ από αιωρούμενα αντικείμενα που κρέμονται από διαφανή πετονιά και είναι στερεωμένα σε μεταλλικό πλαίσιο. Τα αντικείμενα, μεταξύ αυτών βότανα, χαρτες, μια κλειδαριά ποδηλάτου, συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια των πολυάριθμων ταξιδιών μου σε 17 ευρωπαϊκές χώρες.

Ανήκω στην πρώτη γενιά των Βουλγάρων που είχαν τη δυνατότητα να ταξιδεύουν ελεύθερα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους –για τις προηγούμενες γενιές, κατά την περίοδο του κομμουνιστικού καθεστώτος, υπήρχαν περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία. Μέσω της εγκατάστασης αυτής επιθυμώ να ενθαρρύνω τον προβληματισμό σχετικά με το θέμα της ελευθερίας, ιδίως της ελευθερίας λήψης αποφάσεων, της ελευθερίας κυκλοφορίας και

έκφρασης, και να θέσω τα εξής ερωτήματα: «Ποιος μας παρέχει τις ελευθερίες αυτές; Μπορούν να μας τις αφαιρέσουν; Πώς μπορούμε να τις διαφυλάξουμε;»

Βασική επιδίωξη του έργου «Form of Freedom» είναι η εμπλοκή και συμμετοχή του κοινού στη δημιουργική διαδικασία –κάτι που επιτυγχάνεται με δύο τρόπους: με τη βιωματική εμπειρία αισθήσεων –το κοινό μπορεί να περπατά ανάμεσα στα αντικείμενα, να τα παρατηρεί από διαφορετικές οπτικές γωνίες, να τα αγγίζει και να τα μυρίζει, με την άμεση συμμετοχή –τα άτομα που παρευρέθηκαν στα εγκαίνια της εικαστικής εγκατάστασης κλήθηκαν να φέρουν μαζί τους τα δικά τους αντικείμενα, ώστε το έργο τέχνης να μετατραπεί σε μια συλλογική δημιουργία και ένα αποθετήριο μνήμης.»

ELENA POLJUHA

Tura Kultura, 2024

Ακρυλικό σε μουσαμά (τέσσερα έργα ζωγραφικής)
200 x 150 εκ. έκαστο

Αυτά τα έργα ζωγραφικής δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο ενός εργαστηρίου καλλιτεχνικού ακτιβισμού, στόχος του οποίου ήταν να φέρει την πολιτική πιο κοντά στους νέους και τις νέες. Στα έργα αυτά παρουσιάζεται το επιστέγασμα των εργασιών κάθε εργαστηρίου.

Κάθε μουσαμάς παρουσιάζει τη συλλογική προσπάθεια που κατέβαλε κάθε ομάδα ώστε να επιτύχει έναν κοινό στόχο: να αφήσει το αποτύπωμά της. Το αποτύπωμα αυτό συμβολίζει μια αλλαγή, την οποία πιστεύουμε ότι μπορούμε να επιφέρουμε σε σχέση με τα προβλήματα του σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ελευθερία έκφρασης, κινήσεων και γλώσσας

Συνοπτική παρουσίαση για το μάθημα – οι καλλιτέχνες και το θέμα

Η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί έναν από τους κύριους πυλώνες της δημοκρατίας. Πολλοί από τους καλλιτέχνες που παρουσιάζονται στην έκθεση προσεγγίζουν το ζήτημα της ελευθερίας διαφορετικά: ορισμένοι τη συνδέουν με την απόλυτη επιθυμία για **ανεξαρτησία**, άλλοι με την κατανόηση της **τέχνης ως πολιτικού ή ακόμη και επαναστατικού μέσου**, ενώ άλλοι με την **άμεση συμμετοχή του κοινού τους** στη διαδικασία της δημιουργίας. Οι διαφορετικές αυτές προσεγγίσεις καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε να αναλάβουμε συγκεκριμένη δράση υπέρ της δημοκρατίας και τον αντίκτυπο που έχει η κάθε **ψήφος** μας. Ορισμένοι καλλιτέχνες ισχυρίζονται ότι η άμεση συμμετοχή συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση όσον αφορά τα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα και καθιστά τη δημοκρατία και τις εκλογές πιο απτές. Θα πρέπει να προσεγγιστούν κυρίως οι νέοι και οι νέες.

Στα συγκεκριμένα και επαναλαμβανόμενα **θέματα** που πραγματεύονται οι καλλιτέχνες περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- η ελευθερία, η ελευθερία επιλογής, μετακίνησης και έκφρασης, η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, η ακαδημαϊκή ελευθερία, η ελευθερία των τεχνών και των επιστημών
- ο φόβος, η επιθυμία, η εξουσία και η βίαιη μεταχείριση
- τα αντιπολεμικά, αντιιμπεριαλιστικά και φιλοπεριβαλλοντικά κινήματα

Το **χρονικό διάστημα**, το οποίο καλύπτουν οι καλλιτέχνες που παρουσιάζονται, ξεκινά με τις αντιφασιστικές διαμαρτυρίες και την μεταπολεμική περίοδο, συνεχίζεται με τις προσωπικές τους εμπειρίες κατά τη διάρκεια της ζωής τους και καταλήγει στις κοινωνικές και πολιτικές προκλήσεις του σήμερα.

Εμβάθυνση και δημιουργία:

Με βάση τις προτάσεις των καλλιτεχνών, υπάρχουν διάφοροι τρόποι προσέγγισης του θέματος του παρόντος κεφαλαίου. Στόχος είναι η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις κοινωνικοπολιτικές προκλήσεις στο πλαίσιο των ιστορικών εξελίξεων. Θα πρέπει να καταδειχθούν οι δεσμοί μεταξύ της τέχνης, των μέσων ενημέρωσης και της πολιτικής και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να καταστούν σαφείς οι ευθύνες των μέσων ενημέρωσης και των φορέων λήψης πολιτικών αποφάσεων για την προστασία της ελευθερίας μας.

Οι μαθητές και μαθήτριες θα πρέπει να συνεργαστούν σε ομάδες για την προώθηση των δημοκρατικών αξιών (συζήτηση, ανεκτικότητα, ψηφοφορία κατά πλειοψηφία κ.λπ.) που είναι εγγενείς στις δημοκρατικές κοινωνίες. Κάθε ομάδα παρουσιάζει τη δημιουργία της στην τάξη και εξηγεί το σκεπτικό της.

A. Ιστορική προσέγγιση

Μια διεπιστημονική προσέγγιση, στην οποία περιλαμβάνονται και άλλα αντικείμενα (π.χ. η ιστορία), θα διεύρυνε τον ορίζοντα και θα διευκόλυνε μια πιο εμπειριστατωμένη κατανόηση του κοινωνικού και πολιτικού γίνεσθαι εντός του οποίου έχουν ζήσει οι καλλιτέχνες και έχουν δημιουργήσει τα έργα τέχνης τους.

Οι μαθητές/μαθήτριες χωρίζονται σε ομάδες. Κάθε ομάδα επιλέγει έναν καλλιτέχνη και διερευνά τον αντίκτυπο που είχε το καλλιτεχνικό του έργο στην κοινωνία και την πολιτική της εποχής του. Ορισμένα παραδείγματα θα μπορούσαν να είναι η αντιφασιστική υπεράσπιση της σύγχρονης τέχνης, το κίνημα Arte Povera, η πολιτική κατάσταση των καλλιτεχνών πριν και μετά την ανέγερση του Τείχους του Βερολίνου και μετά την πτώση του κ.λπ.

Οι μαθητές και μαθήτριες μπορούν

- να πραγματοποιήσουν έρευνα σχετικά με την εκάστοτε εποχή και την ιστορική της σημασία
- να κατανοήσουν τη συμβολή του καλλιτέχνη και τον αντίκτυπο που είχε το έργο του εκείνη την εποχή και, ενδεχομένως, εξακολουθεί να έχει ακόμη και σήμερα
- να βρουν δικούς τους τρόπους δημιουργικής εικαστικής έκφρασης σχετικά με το επιλεγμένο θέμα/την επιλεγείσα περίοδο, π.χ.:
 - ένα κολάζ ιστορικών φωτογραφιών και/ή ένα σύνολο αντικειμένων
 - να δημιουργήσουν ένα καλλιτεχνικό χρονολόγιο για τις περιόδους που καλύπτουν οι καλλιτέχνες στο παρόν κεφάλαιο και να το συμπληρώσουν με εικονογραφήσεις από εκείνες τις περιόδους

Β. Σύγχρονη προσέγγιση

Μια εναλλακτική προσέγγιση θα μπορούσε να έχει ως αφετηρία τις πρόσφατες καλλιτεχνικές εξελίξεις και να τις συσχετίσει με το περιβάλλον και τις εμπειρίες των μαθητών/μαθητριών.

Η Βουλγάρα καλλιτέχνηδα Bozhana Slavkova, η οποία εκπροσωπείται στην παρούσα έκθεση με το έργο της *Form of Freedom* εγείρει τρία κρίσιμα ζητήματα που δίνουν το έναυσμα για κάποιες αρχικές σκέψεις και συζητήσεις και παρέχουν καθοδήγηση κατά την εξέταση του συγκεκριμένου θέματος:

1. Ποιος μας παρέχει αυτές τις ελευθερίες;
2. Μπορούν να μας τις αφαιρέσουν;
3. Πώς μπορούμε να τις διαφυλάξουμε;

α) Οι μαθητές και μαθήτριες μπορούν

- να ορίσουν την έννοια της ελευθερίας, όπως την αντιλαμβάνονται, σε σχέση με το εκάστοτε θέμα
- να επιλέξουν παραδείγματα, από το περιβάλλον τους ή τις εμπειρίες τους, που να αναδεικνύουν την ελευθερία της έκφρασης
- να δημιουργήσουν κολάζ ή αφίσα που να εκφράζει πώς αντιλαμβάνονται την ελευθερία

β) Μια άλλη επιλογή είναι να ανατρέξετε στους κατόχους του Βραβείου Ζαχάρωφ:

«Το βραβείο Ζαχάρωφ για την ελευθερία της σκέψης [...] τιμά άτομα, ομάδες και οργανώσεις που έχουν συμβάλει με ξεχωριστό τρόπο στην προστασία της ελευθερίας της σκέψης.» <https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/el/home>

Οι Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα (Reporters Sans Frontières – RSF), με έδρα τη Γαλλία, έλαβαν το Βραβείο Ζαχάρωφ το 2005. Αυτή η διεθνής ΜΚΟ αγωνίζεται για την ελευθερία της πληροφόρησης και την ελευθερία της έκφρασης και παρέχει στήριξη σε όλους τους δημοσιογράφους που υφίστανται διώξεις σε ολόκληρο τον κόσμο.

<https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/el/reporters-without-borders-2005-headquart/products-details/20200331CAN54189>

Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες

- να επιλέξουν ένα θέμα με κοινωνική και/ή πολιτική σημασία με το οποίο ασχολήθηκαν διάφορες εφημερίδες, διαδικτυακές εκδόσεις, τηλεοπτικά ή ραδιοφωνικά προγράμματα
- να συγκρίνουν τον τρόπο παρουσίασης αυτού του θέματος στα διάφορα μέσα ενημέρωσης
- να εκπονήσουν τις δικές τους δημοσιεύσεις για το ίδιο θέμα με βάση την έρευνά τους
- να συντάξουν κείμενα σχετικά με το θέμα
- να δημιουργήσουν εικόνες/να βγάλουν φωτογραφίες
- να δημιουργήσουν αφίσες που θα μπορούσαν να τις τοποθετήσουν στον τοίχο

Προαιρετικά: Μπορούν να επικοινωνήσουν με τα τοπικά μέσα ενημέρωσης και να ενημερωθούν για το έργο τους. Το δημιουργικό αποτέλεσμα μπορεί να είναι ένα σύντομο ντοκιμαντέρ ή ένα φωτορεπορτάζ σχετικά με την έρευνά τους.

2. ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει ότι «κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοιχτά και εγγύτερα στους πολίτες»¹⁴. Η διαφάνεια και η δεοντολογία είναι ζητήματα που συνδέονται στενά με την άσκηση της πολιτικής ελευθερίας και του δικαιώματος ψήφου. Το Κοινοβούλιο έχει αντιμετωπίσει αυτά τα ζητήματα στο πλαίσιο διαφόρων πρωτοβουλιών, όπως ο κώδικας δεοντολογίας για τους βουλευτές, το Μητρώο Διαφάνειας ή ο ιστότοπος του δημόσιου μητρώου του¹⁵.

Η πρόταση της καλλιτέχνιδος ακτιβίστριας **Sára Bányai – Rethink with the Communitives of Malmö (1η Ιουνίου 2024)** αναδεικνύει με παιγνιώδη τρόπο ότι, κατά την άσκηση της πολιτικής ελευθερίας, πρέπει να ενεργούμε με γνώμονα τη δεοντολογία και το αίσθημα ευθύνης. Η Bányai δημιουργεί ένα παιχνίδι με κάρτες και ένα αντίστοιχο εγχειρίδιο οδηγιών για να προκαλέσει τον «αναστοχασμό» σχετικά με τη ζωή σε μια συγκεκριμένη και πραγματική κοινότητα στη Σουηδία. Η καλλιτέχνις θέτει ερωτήματα για το πώς θα πρέπει να χρησιμοποιείται η ελευθερία της ψήφου και της συμμετοχής και για ποιους σκοπούς. Ο όρος «communitive» που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των κανόνων και της ανάπτυξης αυτού του παιχνιδιού, αναφέρεται στις συνέργειες μεταξύ των έργων που εστιάζουν στην κοινότητα και των κοινοτήτων που τολμούν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.

Στο δίπτυχο της **Berit Heggenhougen-Jensen – Χωρίς τίτλο (1990)**, όπου παρουσιάζεται η πράσινη τσόχα ενός τραπεζιού καζίνο, εγείρονται δεοντολογικά και ηθικά ζητήματα σχετικά με τις αποφάσεις που λαμβάνονται κατά τη διάρκεια ενός παιχνιδιού στο πλαίσιο του οποίου αλλάζουν χέρια χρήματα και πόροι. Το τραπέζι αυτό καθαυτό, ως αντικείμενο, τυγχάνει ιδιαίτερης προσοχής στα έργα πολλών επιλεγμένων καλλιτεχνών ακτιβιστών (Bányai, Almeida). Η **Rosina Lui** αναδεικνύει έναν ιδιαίτερο τύπο τραπεζιού ως το κεντρικό στοιχείο του έργου της, **Hygge (2024)**. Αυτό το χαμηλό τραπέζακι, πέρα από την αμιγώς φυσική του διάσταση και τη χρήση του για την τοποθέτηση ενός φλιτζανιού καφέ, ενσαρκώνει τις ιστορικές, κοινωνικές και πολιτικές αξίες τις οποίες η Lui ορίζει ως εξής:

ο όρος «hygge» —ο οποίος εμφανίζεται για πρώτη φορά σε δανικά γραπτά κείμενα κατά τον 19ο αιώνα— είναι μια παγκοσμίως δημοφιλής λέξη που υποδηλώνει ένα ευχάριστο αίσθημα ικανοποίησης και θαλπωρής. Δεν πρόκειται μόνο για μια εξατομικευμένη ψυχολογική κατάσταση, αλλά και για μια καθημερινή εμπειρία συνύπαρξης, ασφάλειας, ισότητας, κοινωνικής συμβολής και προσωπικής πληρότητας. Το «hygge» βασίζεται σε μια ισχυρή και βιώσιμη πολιτική δομή που υποστηρίζει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες κάθε ατόμου όσον αφορά τη συμμετοχή του στην κοινωνία, στον πολιτισμό και στην πολιτική. Το παρόν έργο —από λειτουργική άποψη, ένα χαμηλό τραπεζάκι που τοποθετείται σε κεντρικό σημείο του σαλονιού— αποτυπώνει την ουσία μιας ανοικτής, δημοκρατικής και συνεργατικής κοινωνίας.

Υιοθετώντας μια διαφορετική οπτική γωνία από τα προαναφερθέντα έργα, ο **Γιάννης Ψυχοπαίδης (γεννημένος το 1945)**, στα έργα του στα τέλη της δεκαετίας του 1960, ασχολείται κυρίως με την κατάχρηση εξουσίας που επιχειρεί να περιορίσει την ελευθερία των πολιτών, αντικατοπτρίζοντας την πολιτική κατάσταση που επικρατούσε τότε στην Ελλάδα¹⁶. Το έργο **Portrait de Lorca (1968)**, με το δεικτικό και καυστικό του τεκμηριακό ύφος, απεικονίζει μια συλλογή προσωπογραφιών που εικάζεται ότι κατέχουν υψηλές θέσεις στην πολιτική ιεραρχία. Ο Ψυχοπαίδης παρουσιάζει την ασχμία των προσώπων σε ένα ακόμη έργο της ίδιας περιόδου με τίτλο: «Οι σωτήρες» (1968)¹⁷.

Ο πίνακας του Ψυχοπαίδη ακολουθεί τους οπτικούς κώδικες που υιοθέτησαν άλλοι καλλιτέχνες και άλλες ομάδες της εποχής, όπως οι ομάδες *Equipo Crónica* και *Equipo Realidad* από την Ισπανία, δύο συλλογικότητες που χρησιμοποιούσαν κυρίως εικόνες από εφημερίδες, τον κινηματογράφο και την ιστορία της τέχνης, προκειμένου να σχολιάσουν την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα. Όπως επισήμαναν οι κριτικοί και οι ιστορικοί τέχνης:

ο Γιάννης Ψυχοπαίδης αναφέρεται στα έργα του —τα οποία μετά το 1964 συνδυάζουν μια πολιτική θεματολογία με μια ασπρόμαυρη αισθητική που παραπέμπει σε εφημερίδα και στην έννοια του φωτοδοκιμίου— ενίοτε άμεσα σε μέλη της πολιτικής και κοινωνικής ελίτ. Η ψυχρή φωτογραφική αισθητική επέτρεψε στον Ψυχοπαίδη να καταγράψει αντικειμενικά και χωρίς συναισθηματισμούς τη σκοτεινή και σκληρή πραγματικότητα της εποχής¹⁸.

Το φωτογραφικό δίπτυχο του **Paul Graham (γεννημένου το 1956)**, **Χωρίς τίτλο (Swarm of flies/Hole in Ground) (1990)** (Σμήνος από μύγες/Τρύπα στο έδαφος), αντιπαραβάλλει ένα κοντινό πλάνο μιας τρύπας στο έδαφος με μια εικόνα ενός σμήνους από μύγες που έχει ληφθεί από χαμηλά. Σύμφωνα με τον κριτικό που σχολίασε το έργο αυτό το 1992 για τον κατάλογο εξαγορών από το Ηνωμένο Βασίλειο, αυτό το δίπτυχο εικόνων χρησιμεύει ως οπτική μαρτυρία για τα υλικά ίχνη που άφησε στο αστικό τοπίο το Τείχος του Βερολίνου, ως μέσο καταστολής και διαχωρισμού ανθρώπων που συνδέονταν μεταξύ τους:

στο φωτογραφικό του δίπτυχο, ο Paul Graham εστίασε την κάμερα του στο έδαφος, εκεί όπου κάποτε έστεκε το Τείχος του Βερολίνου, ανακαλώντας διακριτικά στη μνήμη πρόσφατα ιστορικά γεγονότα. Στη δεξιά πλευρά, το βλέμμα του θεατή βυθίζεται μέσα σε μια τρύπα στο έδαφος, κατάλοιπο ενός πολιτικού συνόρου, ενώ στην αριστερή πλευρά, το βλέμμα του στρέφεται προς τον ουρανό για να παρατηρήσει ένα σμήνος από μύγες —και καθώς οι λιλιπούτειες Βαλκυρίες χάνονται στον ορίζοντα, ένας κακός οιωνός πολιτικών αναταραχών πλανάται στην ατμόσφαιρα¹⁹.

Ο πίνακας του Ψυχοπαίδη που αναφέρθηκε ανωτέρω μπορεί να αντιπαραβληθεί με ένα άλλο έργο τέχνης, στο οποίο απεικονίζονται πολλά πορτραίτα με πολύ διαφορετικό τρόπο — **Changemakers (2024)**, μια δημιουργία της Βουλγάρας φωτογράφου και καλλιτέχνιδος ακτιβίστριας **Iliyana Grigorova**. Οι πρωταγωνιστές και οι πρωταγωνίστριες αυτού του καλειδοσκοπικού συλλογικού πορτρέτου είναι άνθρωποι —ακτιβιστές και καλλιτέχνες ακτιβιστές— τους οποίους η Grigorova συνάντησε κατά τη συμμετοχή της στο έργο «Pop the vote!» που αναφέρθηκε στην εισαγωγή.

Με τη χρήση της κυανοτυπίας, μιας από τις πρωτογενείς φωτογραφικές τεχνικές του 19ου αιώνα, με τη χαρακτηριστική κυανή μονοχρωμία της, η Grigorova εκφράζει τον ειλικρινή θαυμασμό της για τους ανθρώπους αυτούς. Η χρήση μιας τεχνικής που θεωρείται σπάνια σήμερα φαίνεται να αναδεικνύει τον ενθουσιασμό, το θάρρος και τον δυναμισμό κάθε ατόμου. Πρόκειται για ιδιότητες που μπορούμε επίσης να ανιχνεύσουμε στα έργα του **Le Bruit qui Court – Disco Voting Booth, (2024)** και της **Fjorida Cenaj (Cultterra Team) – ARKoPOLL: the party! (2024)**. Η κεντρική ιδέα που διέπει τα έργα αυτά είναι η εξής: να αντιληφθούμε και να βιώσουμε από κοινού τη δημοκρατία ως μια γιορτή στην οποία είναι προσκεκλημένοι όλοι οι άνθρωποι.

YANNIS PSHYCHOPEDIS (*1945)

Portrait de Lorca, 1968

Λάδι σε μουσαμά (9 τμήματα), 72 x 96 εκ.

Με υπογραφή, ημερομηνία και τίτλο (στην πίσω πλευρά)

Αγοράστηκε από τον καλλιτέχνη το 1991

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

PAUL GRAHAM (*1956)

Χωρίς τίτλο (Swarm of flies / Hole in Ground), 1990

Φωτογραφίες επάνω σε αλουμίνιο, 2 πάνελ

152 x 114 εκ, έκαστο

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

BERIT HEGGENHOUGEN-JENSEN (*1956)

Χωρίς τίτλο, 1990

Λάδι σε μουσαμά, 141 x 96 εκ. έκαστο

Αγοράστηκε από την καλλιτέχνη το 1990

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

ILIJANA GRIGOROVA

Changemakers, 2024

Κυανοτυπία

27 τεμάχια σε πλαίσια A4 (29,7 x 21 εκ. έκαστο): 26 πορτρέτα και ένας καθρέφτης

«Τι είναι η επιλογή; Το σταυροδρόμι που καθορίζει την πορεία της ζωής μας και διαμορφώνει την υπόστασή μας. Είμαστε μια προβολή, μια αντανάκλαση των αποφάσεών μας. Η προβολή αυτή ενσαρκώνει την αλλαγή που βιώνουμε συνεχώς. Στα πορτραίτα μπορούμε να διακρίνουμε τις επιλογές που έχουν γίνει και να προαισθανθούμε εκείνες που θα ακολουθήσουν. Παρατηρούμε και κατανοούμε τον συνδυασμό των αποφάσεων και των αλλαγών που διαμόρφωσαν καθένα από τα πορτραίτα αυτά. Τα πορτρέτα αντιπροσωπεύουν την αλλαγή, το μέλλον και τις επιλογές που κάνουμε. Στα μάτια κάθε προσώπου διακρίνουμε τις επιλογές που έχει κάνει.

Πηγή έμπνευσης ήταν η παραμονή μου επί μία εβδομάδα στις Βρυξέλλες, κατά τη διάρκεια της οποίας μαζί με άλλους 43 καλλιτέχνες από διαφορετικές χώρες, συζητήσαμε σχετικά με την ΕΕ, τον ρόλο της στη ζωή μας και τις επικείμενες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα 27 πορτραίτα αντιπροσωπεύουν τον αριθμό των χωρών μελών της ΕΕ. Ο καθρέφτης που βρίσκεται μεταξύ των πορτρέτων καλεί τον θεατή να γίνει και αυτός μέλος των «Changemakers».

Τα πορτραίτα εκτυπώθηκαν με τη φωτογραφική μέθοδο της κυανοτυπίας — μια τεχνική που αναπτύχθηκε το 1842. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιήθηκε, αρχικά, για την αντιγραφή αρχιτεκτονικών σχεδίων. Το πρώτο φωτογραφικό βιβλίο (βοτανολογικό έργο της

Anna Atkins) εκτυπώθηκε με την τεχνική αυτή. Το γαλάκτωμα που περιέχει άλατα σιδήρου εφαρμόζεται στο χαρτί και, με τον τρόπο αυτό, καθίσταται φωτοευαίσθητο. Ένα αρνητικό τοποθετείται επάνω στην εμποτισμένη επιφάνεια, η οποία εκτίθεται στον ήλιο για λίγα λεπτά. Οι χημικές ουσίες επηρεάζονται αποκλειστικά από τις υπεριώδεις ακτίνες του ηλιακού φάσματος. Προκειμένου να διακοπεί η διαδικασία της έκθεσης και να σταθεροποιηθεί η εικόνα, το φύλλο χαρτί αποπλένεται με νερό. Το οξυγόνο που υπάρχει στο νερό αλληλεπιδρά με τα σωματίδια σιδήρου στο γαλάκτωμα και δημιουργείται το μπλε χρώμα ως αποτέλεσμα μιας δευτερεύουσας χημικής αντίδρασης. Η κυανοτυπία αποτελεί μια οικολογική φωτογραφική διαδικασία. Η εικόνα υποβάλλεται σε μια σειρά μετασχηματισμών έως ότου λάβει την «τελική» μορφή της. Ορισμένες από τις εικόνες που έχουν αναρτηθεί στον τοίχο είναι χρωματισμένες με κουρκουμά και καφέ.»

Βιβλίο έρευνας

Μέγεθος: A4

«Το βιβλίο έρευνας που συντάξα κατά τη δημιουργία των πορτρέτων. Εκτός από τα ονόματα και τα επαγγέλματα των «Changemakers», περιλαμβάνει τις σκέψεις, τους πειραματισμούς και τις εμπνεύσεις άλλων καλλιτεχνών. Πρόκειται για ένα πολύ ενδιαφέρον και συναρπαστικό έργο.»

Le Bruit qui Court Disco Voting Booth, 2024

Μεταμόρφωση ενός πραγματικού παραβάν ψηφοφορίας
σε ένα είδος ντίσκο
Βίντεο από την πρώτη και τη δεύτερη εκδήλωση

«Πήραμε ένα πραγματικό παραβάν ψηφοφορίας και το μεταμορφώσαμε σε ένα είδος ντίσκο. Στη συνέχεια, το τοποθετήσαμε σε δημόσιο χώρο και δημιουργήσαμε ένα κινούμενο σχέδιο γύρω από αυτό. Η ιδέα ήταν να ψηφίζουν οι άνθρωποι για μια λίστα αναπαραγωγής μουσικής όπως ακριβώς ψηφίζουν για ένα ευρωπαϊκό ψηφοδέλτιο. Ανάλογα με την ψήφο τους, είχαν τη δυνατότητα να αλλάζουν τη μελωδία και να επιλέγουν τον καλλιτέχνη του οποίου τη μουσική ήθελαν να ακούσουν. Το κινούμενο σχέδιο περιελάμβανε επίσης πληροφορίες για τις ευρωπαϊκές εκλογές, την ψηφοφορία και άλλα σχετικά θέματα. Διοργανώσαμε τρεις βασικές εκδηλώσεις, προκειμένου να έρθουμε σε επαφή με εν δυνάμει ψηφοφόρους νεαρής ηλικίας.»

FJORIDA CENAJ (CULTTERRA TEAM)

ARKoPOLL: the party!, 2024

Αφίσα και φωτογραφίες της εκδήλωσης. Video 3:03 min

Οι κάλπες είναι ανοικτές για να χαρτογραφήσουμε τις ανάγκες μας για το Arkopolis.

Ένα τοπικό γεγονός – ένα πάρτι! Μια ζωτική εμπειρία στον δημόσιο χώρο της Ελευσίνας, το Arkopolis. Ένα ραντεβού για να μάθουμε περισσότερα σχετικά με τα δικαιώματα ενός δημόσιου χώρου με έναν πιο διασκεδαστικό τρόπο. Προσκαλούμε την κοινότητα του Θριασίου Πεδίου, που συμμετείχε στο Arkopolis –και όχι μόνο– να χορέψει στους ρυθμούς της μουσικής eurodance που επέλεξε το dj δίδυμο Arvanite Pistols.

Το σημαντικότερο είναι ότι οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις, τις εντυπώσεις και τις προτάσεις τους σχετικά με το παρόν και το μέλλον των πρωτοβουλιών του Arkopolis. Δυστυχώς, η εκδήλωση δεν κατέστη εφικτό να πραγματοποιηθεί στο Arkopolis για τεχνικούς λόγους, οπότε φιλοξενήθηκε στην έδρα της ομάδας Cultterra στον Παλιό Σιδηροδρομικό Σταθμό. Έτσι, κατά τη διάρκεια του πάρτι, τρεις χώροι του Παλιού Σιδηροδρομικού Σταθμού χρησιμοποιήθηκαν με διαφορετικό τρόπο και φιλοξένησαν ανθρώπους όλων των ηλικιών, οι οποίοι έζησαν μια μοναδική εμπειρία διασκέδασης και ανταλλαγής ιδεών.

Ο πρώτος χώρος ήταν η είσοδος του σταθμού. Εκεί έλαβε χώρα η διαδικασία της «ψηφοφορίας»: οι προσκεκλημένοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο σχετικά με τον δημόσιο χώρο του ARKOPOLIS, ο οποίος αποτελεί έργο της σύγχρονης πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης και ένα από τα σημαντικότερα έργα υλικής κληρονομιάς της 2023 Ελευσίς.

Με την ευκαιρία του ARKOPOLIS και της απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ξεκίνησε διάλογος με θέμα τον ρόλο της Ευρώπης και τη σημασία της συμμετοχής των νέων στις επικείμενες ευρωπαϊκές εκλογές που θα διεξαχθούν στις 9 Ιουνίου 2024.

Ο δεύτερος χώρος, στον οποίο κλήθηκαν να μεταβούν οι προσκεκλημένοι, ήταν μια σκοτεινή αίθουσα του σταθμού, όπου πραγματοποιήθηκε η προβολή βίντεο της κολεκτίβας TimeCircus από το Βέλγιο, με στιγμές από την οκτάμηνη καλλιτεχνική κατοικία τους στην Ελευσίνα, κατά τη διάρκεια της οποίας μετέτρεψαν τον πρώην εγκαταλελειμμένο χώρο του ARKOPOLIS σε χώρο πολιτισμού και συνάντησης.

Ο τρίτος και τελευταίος χώρος στον οποίον παρευρέθηκαν οι προσκεκλημένοι, βγαίνοντας από τον δεύτερο χώρο, ήταν η πίσω αυλή του Παλιού Σιδηροδρομικού Σταθμού. Στον χώρο αυτόν πραγματοποιήθηκε το πάρτι, το επίκεντρο της διασκέδασης, με το dj δίδυμο Arvanite Pistols να δίνει τον ρυθμό.

Η ομάδα Cultterra και οι «Φωνές της Ελευσίνας», ο κοινοτικός ραδιοφωνικός σταθμός της πόλης. Συγκεκριμένα, την ημέρα του πάρτι, ο Τάκης Μπολοβίνος μετέδωσε ζωντανά την εκπομπή του, με τίτλο «Multi Culti», μεταφέροντας στους ακροατές τον παλμό της εκδήλωσης. Η ομάδα Cultterra είχε την ευκαιρία να περιγράψει ό,τι συνέβαινε στον σταθμό κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης:

«ARKOPOLL: the party!», η σημασία του δημόσιου χώρου και οι πληροφορίες σχετικά με τις ευρωπαϊκές εκλογές που διεξήχθησαν στις 9 Ιουνίου.

https://www.instagram.com/cult_terra/

<https://www.facebook.com/cultterrateam.>

SARA BANYAI

Rethink with the Communitives of Malmö (2024.06.01)

Βιβλίο: 100 σελίδες A5, κάρτες και ένα τραπέζι

«Όλες και όλοι θέλουμε να ανήκουμε κάπου. Να είμαστε μέρος μιας παρέας φίλων, μιας έμπιστης ομάδας ανθρώπων, να συμμετέχουμε σε μια αλλαγή. Ας λάβουμε τώρα μέρος σε μια συζήτηση.

Το «Rethink» είναι ένα μέσο για τη συνεργασία και την ενεργή δικτύωση διαφόρων πολιτιστικών, κοινωνικών και πολιτικών «communitives»* στο Malmö. Στο πλαίσιο αυτού του έργου, συγκεντρώσαμε 35 τοπικές κοινότητες και πρωτοβουλίες για να τις παρουσιάσουμε σε ένα διασκεδαστικό, αλλά και εκπαιδευτικό παιχνίδι. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν το παιχνίδι ως εργαλείο για να γνωρίσουν το Malmö, για να αποκτήσουν νέες επαφές και για να επεξεργαστούν ιδέες που θα μπορούσαν να αλλάξουν το μέλλον.

Μπορείτε να παίξετε το «Rethink» και να βρείτε καινοτόμες λύσεις. Στις κάρτες περιλαμβάνονται 10 κάρτες δράσης που καλούν τους παίκτες και τις παίκτριες να επιλύσουν διάφορα κοινωνικά προβλήματα, συνδυάζοντας το έργο των «communitives» στο παιχνίδι. Ίσως μια

δημιουργική συνεργασία μεταξύ ενός «repair café», του οποίου τη διαχείριση έχουν αναλάβει εθελόντες και εθελόντριες, και ενός κοινοτικού θεατρικού ομίλου που μπορεί να επιλύσει το πρόβλημα της υπερβολικής σπατάλης τροφίμων στην πόλη. Πώς; Αυτό πρέπει να το βρείτε εσείς!

Την 1η Ιουνίου, διοργανώσαμε ένα φεστιβάλ «communitive» για να εορτάσουμε το έργο και να ευαισθητοποιήσουμε τους πολίτες σχετικά με τον τρόπο που μπορούν να προστατεύσουν τις κοινότητές τους, ασκώντας το δικαίωμα ψήφου τους. Φάγαμε αμιγώς χορτοφαγικές κροκέτες ψαριού, χορεύοντας παράλληλα στον ρυθμό των τζέμπε (djembe) και ποζάροντας για πορτραίτα που φιλοτεχνήθηκαν με εναλλακτικές τεχνικές.

*Communitive: Όρος που επινοήσαμε για να περιγράψουμε τη συνεργασία μεταξύ των πρωτοβουλιών που εστιάζουν στην κοινότητα και των κοινοτήτων που τολμούν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.»

ROSINA LUI

Hygge, 2024

Ρετρό ξύλινο τραπεζάκι σαλονιού βαμμένο με ακρυλικό χρώμα
41 x 74 x 74 εκ

«Τι χρειάζεται για να δημιουργήσουμε ατμόσφαιρα «hygge»; Ο όρος «hygge» —ο οποίος εμφανίζεται για πρώτη φορά σε δανικά γραπτά κείμενα τον 19ο αιώνα— είναι μια παγκοσμίως δημοφιλής λέξη που υποδηλώνει ένα ευχάριστο αίσθημα ευεξίας και θαλπωρής. Δεν πρόκειται μόνο για μια εξατομικευμένη ψυχολογική κατάσταση, αλλά και για μια καθημερινή εμπειρία συνύπαρξης, ασφάλειας, ισότητας, κοινωνικής συμβολής και προσωπικής πληρότητας. Το «hygge» βασίζεται σε μια ισχυρή και βιώσιμη πολιτική δομή που υποστηρίζει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες κάθε ατόμου όσον αφορά τη συμμετοχή του στην κοινωνία, τον πολιτισμό και την πολιτική.

Το παρόν έργο —από λειτουργική άποψη, ένα χαμηλό τραπεζάκι που τοποθετείται σε κεντρικό σημείο του σαλονιού— αποτυπώνει την ουσία μιας ανοιχτής, δημοκρατικής και συνεργατικής κοινωνίας. Το τραπεζάκι του σαλονιού παρέμεινε αναλλοίωτο στον χρόνο, καθώς ο σχεδιασμός του εξακολουθεί να ανταποκρίνεται στις εξελισσόμενες ανάγκες διαφορετικών χρηστών. Δεδομένου ότι απαντά τόσο σε καφετιέρες όσο και σε σπίτια, το τραπεζάκι αυτό συνιστά ταυτόχρονα ιδιωτικό και κοινόχρηστο χώρο. Η συγκεκριμένη παραλλαγή, η οποία είναι μεγαλύτερη και χαμηλότερη, εμφανίστηκε κατά τη μεταπολεμική περίοδο και αποδείχθηκε πιο πρακτική για τους χώρους διαβίωσης, καθώς διέθεταν χώρο όχι μόνο για τον καφέ αλλά και για βιβλία, βάζα και άλλα διακοσμητικά αντικείμενα. Με την εφεύρεση της τηλεόρασης κατά τη δεκαετία του 1950, το ύψος των τραπεζιών σαλονιού ήταν ακόμη χαμηλότερο, ώστε να μην

παρεμποδίζεται η θέαση της τηλεόρασης, ακόμη και όταν υπήρχαν αντικείμενα τοποθετημένα επάνω σε αυτό.

Δεδομένου ότι το βάρος του κατανέμεται ισομερώς στα πόδια του, επάνω στο τραπεζάκι του σαλονιού μπορούν να τοποθετηθούν διάφορα διακοσμητικά αντικείμενα. Όπως ένα τραπεζάκι σαλονιού, έτσι και μια κοινωνία διατρέχει τον κίνδυνο της κατάρρευσης, εάν όλες της οι κοινότητες δεν αντιμετωπίζονται με ισότιμο τρόπο. Ενόψει των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, παρατηρήθηκε αυξημένη πόλωση που οφείλεται σε εντυπωσιοθηρικά αφηγήματα και στη στοχοποίηση εκ μέρους των μέσων ενημέρωσης, η οποία μετατρέπει ορισμένες κοινωνικές ομάδες σε αποδιοπομπαίους τράγους. Οι διχαστικές αυτές πολιτικές παραβλέπουν τη βιωσιμότητα της ανθρωπότητας και της οικονομίας, πλήττοντας την προσβασιμότητα και τον ανοικτό χαρακτήρα των πόρων, της χρηματοδότησης και του πολιτισμού. Πώς μπορούμε να διατηρήσουμε την πολυμορφία και τη δυναμική από τις οποίες επωφελομάστε όλες και όλοι;

Οι διαφοροποιημένες, συμπεριληπτικές και δίκαιες πρακτικές είναι αναγκαίες προκειμένου να διατηρηθούν τα σημερινά πλεονεκτήματα μιας ανοιχτής και δημοκρατικής κοινωνίας. Κάθε αντικείμενο και κάθε τελετουργικό —είτε πρόκειται για φρέσκες τουλίπες που αγοράστηκαν από την αγορά του Σαββάτου είτε για το μπλε βάζο Delft μέσα στο οποίο είναι τοποθετημένες— καθίστανται εφικτά χάρη στην πολυφωνία και τη γόνιμη αλληλεπίδραση».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Δεοντολογία και πολιτική ελευθερία, δημοκρατία και ψηφοφορία

Συνοπτική παρουσίαση για το μάθημα – οι καλλιτέχνες και το θέμα

«**Τι είναι η επιλογή;** Το σταυροδρόμι που καθορίζει την πορεία της ζωής μας και διαμορφώνει την υπόστασή μας. Είμαστε μια προβολή, μια αντανάκλαση των αποφάσεών μας. Η προβολή αυτή ενσαρκώνει την αλλαγή που βιώνουμε συνεχώς.» Σε αυτό το απόσπασμα, η καλλιτέχνιδα Iliana Grigoroa αποτυπώνει ένα βασικό στοιχείο των δημοκρατιών – ότι διαθέτουμε την ελευθερία επιλογής, η οποία στο πολιτικό πεδίο εκφράζεται με το δικαίωμα ψήφου.

Μια άλλη καλλιτέχνιδα, η Rosina Lui, επισημαίνει ορισμένους εγγενείς κινδύνους όσον αφορά την ψηφοφορία, τους οποίους βιώσαμε κατά τις τελευταίες ευρωπαϊκές εκλογές: «**Παρατηρήσαμε αυξημένη πόλωση που οφείλεται σε εντυπωσιοθηρικά αφηγήματα και στη στοχοποίηση εκ μέρους των μέσων ενημέρωσης, η οποία μετατρέπει ορισμένες κοινωνικές ομάδες σε αποδιοπομπαίους τράγους.**» Εντούτοις, «**οι διαφοροποιημένες, συμπεριληπτικές και δίκαιες πρακτικές είναι αναγκαίες προκειμένου να διατηρηθούν τα σημερινά πλεονεκτήματα μιας ανοικτής και δημοκρατικής κοινωνίας.**»

Στο παρόν κεφάλαιο οι καλλιτέχνες, χρησιμοποιώντας διαφορετικά στιλ και διαφορετικές τεχνικές, μας φέρνουν οπτικά αντιμέτωπους με τις συνέπειες της κατάχρησης εξουσίας, καταδεικνύοντας την αναδυόμενη **ασχήμια** και απεικονίζοντας τα εναπομείναντα ίχνη της καταστολής και της διαίρεσης. Ωστόσο, μας παρουσιάζουν επίσης τρόπους **με τους οποίους, ως πολίτες, μπορούμε να προστατεύσουμε την ανοικτή, δημοκρατική, συνεργατική κοινωνία μας**, καθώς και πώς μπορούμε να **διατηρήσουμε την ελευθερία και τη δημοκρατία μας**. Ορισμένοι καλλιτέχνες δημιουργούν **εικαστικές μαρτυρίες** εν είδει φωτογραφικού δοκιμίου· άλλοι υιοθετούν **πρωτοβουλίες** και δημιουργούν εργαλεία για να εκφράσουν τις απόψεις και τις προτάσεις τους για το παρόν και το μέλλον. Η **οικοδόμηση κοινοτήτων και η ανάπτυξη δικτύων** με ανθρώπους που συμερίζονται τον ίδιο τρόπο σκέψης, ώστε να γίνουμε μέρος ενός κοινού συνόλου, αποτελεί βασική ανθρώπινη επιδίωξη. Το γεγονός αυτό ενισχύει το αίσθημα **της συλλογικότητας, της ισότητας και της ασφάλειας**.

Εμβάθυνση και δημιουργία:

Η Iliana Grigoroa προτείνει μια παιδαγωγική προσέγγιση βασισμένη στην έννοια του «βιβλίου έρευνας». Το βιβλίο θα μπορούσε να αποτελέσει το πλαίσιο εντός του οποίου οι μαθητές και μαθήτριες θα εντάξουν τα διάφορα έργα τους. Εναλλακτικά, μπορούν να δημιουργήσουν αφίσες συνδυάζοντας εικόνες με γραπτό κείμενο.

Στόχος είναι να κατανοηθεί ο αντίκτυπος της ψηφοφορίας και η ευθύνη που αναλαμβάνουμε με κάθε ψήφο, δεδομένου ότι αυτή ακριβώς η ελευθερία μπορεί επίσης να ενέχει κινδύνους για τα δημοκρατικά συστήματα και να προκαλέσει την απώλεια της ελευθερίας μας.

Η τάξη θα πρέπει να χωριστεί σε ομάδες. Κάθε ομάδα θα ετοιμάσει φωτογραφική συλλογή με βάση το παράδειγμα του έργου τέχνης Portrait of Lorca του Γιάννη Ψυχοπαίδη:

Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες

- να ανατρέξουν σε εφημερίδες, περιοδικά και άλλα έντυπα, καθώς και σε διαδικτυακές δημοσιεύσεις, αναζητώντας φωτογραφίες υπευθύνων χάραξης πολιτικής ή προσωπικοτήτων που διαδραματίζουν σημαίνοντα ρόλο στις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις (συγγραφείς, δημοσιογράφοι, ακτιβιστές κ.λπ.)
- να προσπαθήσουν να εντοπίσουν φωτογραφίες που αποκαλύπτουν τον χαρακτήρα του εκάστοτε προσώπου
- να δημιουργήσουν μια φωτογραφική συλλογή στην οποία θα παρουσιάζονται πολιτικές προσωπικότητες που είχαν θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία – παραπέμποντας στον γενικό τίτλο της έκθεσης: Changemakers
- να ετοιμάσουν ένα σύντομο κείμενο για κάθε επιλεγμένο πρόσωπο και ό,τι αυτό πρεσβεύει
- να εκφράσουν τις επιθυμίες και τις ελπίδες τους για το μέλλον τους στην ΕΕ.

Στις φωτογραφικές συλλογές μπορούν να παρουσιαστούν τοπικοί, περιφερειακοί, εθνικοί ή διεθνείς πολιτικοί ή προσωπικότητες που θεωρούνται φορείς αλλαγής (changemakers). Είναι σημαντικό οι μαθητές και μαθήτριες να μπορέσουν να ταυτιστούν με αυτά τα πρόσωπα και να συμμετάσχουν ενεργά στο έργο.

Στο τέλος, όλες οι ομάδες θα παρουσιάσουν τις «προσωπικές» συλλογές τους στην τάξη και θα εξηγήσουν τις επιλογές τους.

Τεχνική:

Μια απλή και αποτελεσματική τεχνική ώστε να δοθεί έμφαση στη συνολική έκφραση των παρουσιαζόμενων χαρακτήρων είναι η κυανοτυπία, την οποία χρησιμοποιεί επίσης ο καλλιτέχνης Ψυχοπαίδης.

Εν συντομία, η διαδικασία έχει ως εξής:

Οι μαθητές/μαθήτριες

- ανατρέχουν σε περιοδικά, εφημερίδες ή διαδικτυακές δημοσιεύσεις, αναζητώντας πορτρέτα των επιλεγμένων προσώπων
- αποκόπτουν τα πορτρέτα από τις επιλεγμένες φωτογραφίες
- ετοιμάζουν τα αρνητικά των πορτρέτων
- τα φωτοτυπούν επάνω σε διαφάνειες
- τοποθετούν τη διαφάνεια επάνω σε ειδικά επεξεργασμένο χαρτί ακουαρέλας (μαζί με χημικές ουσίες για κυανοτυπία)
- σταθεροποιούν την εικόνα, καλύπτοντάς την με γυάλινη πλάκα
- την εκθέτουν σε φυσικό ή υπεριώδες φως – το χρονικό διάστημα της έκθεσης εξαρτάται από την πηγή φωτισμού.
- επαναλαμβάνουν την ίδια διαδικασία και στα υπόλοιπα πορτρέτα και τα τοποθετούν στο βιβλίο έρευνας
- αντιστοιχούν το σύντομο κείμενο του εκάστοτε προσώπου δίπλα στην εικόνα

Υπάρχουν πολλά επεξηγηματικά βίντεο που δείχνουν πώς να χρησιμοποιήσετε αυτή την τεχνική με απλό τρόπο, αλλά και πώς να επιτύχετε ειδικά εφέ:

<https://www.youtube.com/watch?v=iXNs3nIAo8Q>

<https://www.youtube.com/watch?v=2N3Yn8M7fUI>

Πώς να χρησιμοποιήσετε φωτογραφίες που έχουν τραβηχτεί με έξυπνα τηλέφωνα για κυανοτυπίες:

<https://www.youtube.com/watch?v=2zzUUrdezXo>

3. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ: ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Η υποδοχή μεταναστών και η ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία πρέπει να διέπονται από τις αξίες της αλληλεγγύης, της ισότητας και της δικαιοσύνης. Αυτός είναι ο στόχος του σχεδίου δράσης της Επιτροπής για την ενσωμάτωση και την ένταξη για την περίοδο 2021-2027, που δημοσιεύτηκε τον Νοέμβριο του 2020.

Το σχέδιο δράσης αποσκοπεί στην προώθηση της ένταξης για όλους, αναγνωρίζοντας τη σημαντική συμβολή των μεταναστών στην ΕΕ και αντιμετωπίζοντας τους φραγμούς που μπορούν να παρεμποδίσουν τη συμμετοχή και την ένταξη ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών —από νεοαφιχθέντες έως και πολίτες της ΕΕ— στην ευρωπαϊκή κοινωνία²⁰.

Επιπλέον, το ψήφισμα του Κοινοβουλίου της 20ής Μαΐου 2021 σχετικά με νέες δυνατότητες νόμιμης μετανάστευσης εργατικού δυναμικού επισημαίνει «ότι οι υφιστάμενες οδηγίες είχαν περιορισμένο μόνο αντίκτυπο στην πρόληψη της εργασιακής εκμετάλλευσης και ότι οι μετανάστες εργαζόμενοι εξακολουθούν να υφίστανται άνιση μεταχείριση και εργασιακή εκμετάλλευση» και «καλεί την Ένωση να αναλάβει συντονισμένη δράση για την αντιμετώπιση αυτής της άνισης μεταχείρισης και εκμετάλλευσης»²¹.

Τα ζητήματα της κινητικότητας και της ενσωμάτωσης βρίσκονται στο επίκεντρο της παραγωγής φωτογραφιών και βίντεο της Βουλγάρας καλλιτέχνιδος και κινηματογραφίστριας **Borjana Ventzislavova**. Ζώντας μεταξύ Βιέννης και Σόφιας, τα έργα της Ventzislavova καλύπτουν διάφορους τομείς όπως ο κινηματογράφος και το βίντεο, οι εγκαταστάσεις, η φωτογραφία και οι παραστατικές τέχνες, καθώς και η τέχνη στα μέσα. Το έργο **Migration Standards (2011)** αφορά τα αιτήματα των μεταναστών για αλλαγή στην ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική. Οι πρωταγωνιστές ποζάρουν μπροστά από σημαντικά αξιοθέατα της Βιέννης, μεταξύ των οποίων το δημαρχείο, το Hofburg και τα ανάκτορα του Belvedere και του Schönbrunn²².

Όπως υπογράμμισε η καλλιτέχνης:

Η φωτογραφία δρόμου ή η απλή τεκμηρίωση είναι κάτι που ανέκαθεν απέρριπτα. Αυτό που με ενδιαφέρει είναι οι ιστορίες που συνοδεύουν αυτούς τους ανθρώπους και, επίσης, οι διαρθρωτικές συνθήκες και οι συμβάσεις της κοινωνίας μας. Υπό αυτήν την έννοια, τα έργα μου ακολουθούν μια προσέγγιση τεκμηρίωσης, αλλά είναι πάντοτε σκηνοθετημένα και εντάσσονται σε ένα σκηνικό²³.

Τα προβλήματα και οι ευκαιρίες που σχετίζονται με τη διέλευση των συνόρων τίθενται από τον **Bruno de Almeida** στο επίκεντρο του έργου ***Crossing Bodies, Crossing Boundaries (Πέρα από τα σώματα, πέρα από τα σύνορα) (2024)***, το οποίο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο ενός εργαστηρίου σχεδίασης με τη συμμετοχή μιας ομάδας ατόμων. Με βάση την εμπειρία αυτή, ο Almeida επεσήμανε ότι:

οι συμμετέχοντες από διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο και διαφορετικές χώρες, κάτοικοι της πόλης του Πόρτο, χρησιμοποίησαν το χαρτί για να συνάψουν σχέσεις και να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις μεταξύ τους, προκειμένου να αναστοχαστούν και να εξαυλώσουν την ιδέα των συνόρων μεταξύ του ατομικού και του συλλογικού. Αυτή η δημιουργική διαδικασία ενθάρρυνε την κριτική σκέψη, στο πλαίσιο της οποίας οι συμμετέχοντες διαπίστωσαν πώς η εικαστική πρακτική μπορεί να υποστηρίξει τη δημοκρατία, αναδεικνύοντας τη συνύπαρξη σε χώρους πολυφωνίας.

Ένα συλλογικό έργο, το οποίο υλοποιήθηκε υπό την επίβλεψη της **Rachel Rouzaud** και υπό συνθήκες παρόμοιες με εκείνες που περιγράφονται στο έργο του Almeida, είχε ως αποτέλεσμα να προκύψουν τέσσερις διαφορετικές επανερμηνείες της σημαίας της ΕΕ: ***Variations on E.U. flag n°1-4 (Παραλλαγές της σημαίας της ΕΕ αριθ. 1-4), 2024***. Στο ίδιο πνεύμα, ο Paolo Della Bella στο έργο ***Europa (1998)*** επιχειρεί ένα ανάλογο παιχνίδι με σύμβολα και χρώματα που σχετίζονται με την έννοια της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Η τέχνη του Della Bella, η οποία χαρακτηρίζεται από μια αίσθηση ελαφρότητας και χαράς, βασίζεται στην παράδοση της κωμικής εικονογράφησης, ένα πεδίο και μια πρακτική επάνω στην οποία

έχτισε αρχικά το όνομά του. Αυτή η αγάπη για την απεικόνιση και το κωμικό στοιχείο συνδυάζονται στο πιο εικαστικό του έργο, όπως το *Eurora*. Σε αυτό το έργο οριζόντιου προσανατολισμού παρουσιάζονται 39 γραμμικές απεικονίσεις σχεδιασμένες με το χέρι και 12 έγχρωμα αστέρια. Η διασκεδαστική πλευρά αυτού του έργου έγκειται στο να προσπαθήσουμε να αποκρυπτογραφήσουμε τον πολιτιστικό συμβολισμό κάθε σχεδίου και να εντοπίσουμε σε ποια χώρα της ΕΕ αντιστοιχεί.

Το έργο ***Mani(nuestro), Our Common Manifesto [(Mani(nuestro) Το κοινό μας μανιφέστο)] (2024)*** της **Sofia Moreno** ακολουθεί τη μακρά παράδοση των μανιφέστων, των γραπτών και δημόσιων διακηρύξεων σχετικά με δόγματα, προγράμματα ή στόχους, που συνήθως παρατηρούνται τόσο στο πεδίο της πολιτικής όσο και στην εικαστική πρωτοπορία της σύγχρονης εποχής. Στην προκειμένη περίπτωση, το μανιφέστο έχει πραγματικά συλλογικό χαρακτήρα, καθώς συγκεντρώνει πολυάριθμες μαρτυρίες από ανθρώπους της περιοχής La Rioja της Ισπανίας, μεταξύ άλλων σύντομες εντυπώσεις και αυθόρμητες σκέψεις που σχετίζονται με το αίσθημα του ανήκειν σε μια δημοκρατική κοινωνία και εδαφική περιοχή, τόσο σε τοπικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η προάσπιση της δημοκρατίας στην Ευρώπη, ως συλλογικό καθήκον, διακηρύσσεται σε μια ιδιαίτερως προβλημένη πρωτοβουλία που προωθεί το Γραφείο Συνδέσμου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη **Βιέννη**, σε συνεργασία με τοπικούς καλλιτέχνες και τον δήμο της πόλης. Δημιουργήθηκε μια **τεράστια τοιχογραφία που μεταφέρει το μήνυμα των εκλογών**, η οποία θα παραμείνει εκεί επ' άοριστον, υπενθυμίζοντας τα επόμενα χρόνια στους περαστικούς το σύνθημα «Μαζί για τη δημοκρατία».

PAOLO DELLA BELLA (*1944)

Europa, 1998

Ακρυλικό σε μουσαμά, 100 x 200 εκ.

Με υπογραφή και ημερομηνία (κάτω δεξιά)

Δωρεά από τον καλλιτέχνη το 1999 έπειτα από μια προσωπική ανθολογική έκθεση στο Στρασβούργο
Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Borjana VENTZISLAVOVA (*1976)

Migration Standards, 2011

5 λεπτά και 20 δευτερόλεπτα

Βίντεο υψηλής ευκρίνειας, χρώμα, ήχος

Αγοράστηκε από την καλλιτέχνη το 2024

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

SOFÍA MORENO

Mani(nuestro), Our Common Manifesto [(Mani(nuestro), Το κοινό μας μανιφέστο)], 2024

2 αφίσες και ένα έντυπο φανζίν (fanzine)

42 x 59,4 x 3 εκ. (κάθε αφίσα), 21 x 15 εκ. (φανζίν)

Το παρόν φανζίν περιλαμβάνει 84 μαρτυρίες που αφορούν το αίσθημα του ανήκειν σ' έναν τόπο (στην περιοχή της Rioja) και στην Ευρώπη, με βάση το μοντέλο Maslow, με το οποίο ενθαρρύνεται ο αναστοχασμός σχετικά με τις φυσιολογικές ανάγκες, την ανάγκη για ασφάλεια, την ανάγκη του ανήκειν, την ανάγκη για αναγνώριση και την ανάγκη για αυτοπραγμάτωση. Ως εκ τούτου, πρόκειται για ένα φανζίν που διαμορφώθηκε συλλογικά και περιλαμβάνει ένα μωσαϊκό από προσωπικές αλήθειες, οι οποίες καταγράφηκαν διατηρώντας τον γραφικό χαρακτήρα κάθε συμμετέχοντα. Η πρώτη σειρά ανώνυμων μαρτυριών πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 7 Απριλίου 2024, κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ για την άνθηση των δαμασκηνιών, στην πλατεία Plaza de la Tela της Nalda (La Rioja). Σε αυτό το αγροτικό τοπίο, συγκεντρώθηκαν 46 κείμενα στο πλαίσιο της πρώτης αυτής συνάντησης, με τη συνεργασία των PANAL, El Colletero και Espacio Comün. Ο δεύτερος γύρος μαρτυριών είχε

38 συμμετέχοντες και πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 9 Μαΐου, από τις 17.00 στη La Gota de Leche στο Logroño, στο πλαίσιο της δραστηριότητας ανάπτυξης ικανοτήτων «Mani(nuestro)». Συνεργασία μεταξύ φορέων σε τοπικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, υπό τον συντονισμό των Mindchangers και CONGD CAR.

Το Mani(nuestro) αποτελεί μέρος του έργου «Pop the Vote! Culture on the Ballot» Το «Culture on the Ballot», είναι έργο του δικτύου Culture Action Europe. Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αποσκοπούσε στη διεξαγωγή της εκστρατείας καλλιτεχνικού ακτιβισμού σε 14 διαφορετικές χώρες της ΕΕ, ώστε να υπάρξει ενημέρωση σχετικά με τις ευρωπαϊκές εκλογές του 2024, αναδεικνύοντας εκ νέου τη σημασία του πολιτισμού ως θεμελιώδους τομέα στις σύγχρονες κοινωνίες μας #CulturalDealEurope #Culture2030Goal #TogetherEU #EE24.

BRUNO DE ALMEIDA

Crossing Bodies, Crossing Boundaries (Πέρα από τα σώματα, πέρα από τα σύνορα)

Μικτή τεχνική σε χαρτί – 90 x 400 εκ

Μετά από μια έντονη εμπειρία στις Βρυξέλλες με 43 άλλους καλλιτέχνες από 14 ευρωπαϊκές χώρες, επέστρεψα στην Πορτογαλία με σκοπό **να αναπτύξω μια πρακτική, η οποία θα αναπαρήγαγε τις διάφορες σχέσεις και συγκρούσεις που βιώσαμε καθ' όλη τη διάρκεια του καθημερινού μας ταξιδιού.**

Η πρακτική που αναπτύχθηκε ήταν ένα συλλογικό εργαστήριο σχεδίασης που αποσκοπούσε να απαντήσει στο εξής ερώτημα: «Είναι ακόμη δυνατό να φανταστούμε τρόπους για να συμβιώσουμε;»

Μέσω της πρακτικής αυτής, οι συμμετέχοντες από διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο και διαφορετικές χώρες, κάτοικοι της πόλης του Πόρτο, χρησιμοποίησαν το χαρτί για να συνάψουν σχέσεις και να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις μεταξύ τους, προκειμένου να αναστοχαστούν και να εξαϊλώσουν την ιδέα των συνόρων μεταξύ του ατομικού και του συλλογικού. Αυτή η δημιουργική διαδικασία ενθάρρυνε την κριτική σκέψη, στο πλαίσιο της οποίας οι συμμετέχοντες διαπίστωσαν πώς η εικαστική πρακτική μπορεί να υποστηρίξει τη δημοκρατία, αναδεικνύοντας τη συνύπαρξη σε χώρους πολυφωνίας.

Σχεδιάζοντας, οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να εξετάσουν τρόπους για την ενίσχυση της δημοκρατίας, λαμβάνοντας μέρος σε

μια σχεσιακή άσκηση που απαιτούσε τη διατήρηση του ατομικού σχεδίου προς όφελος του συλλογικού, αντικατοπτρίζοντας παράλληλα τη σημασία της πολιτικής συμμετοχής κάθε ατόμου σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Το σχέδιο συνιστά μια μορφή διαπραγμάτευσης, στο πλαίσιο της οποίας κάθε άτομο μαθαίνει να συνεργάζεται με τις γραμμές που έχουν ήδη σχεδιαστεί επάνω στο χαρτί και που μπορούν να διακοπούν ή να ενωθούν. Λόγω της συμμετοχής διαφορετικών ομάδων σε αυτήν την πρακτική, ανακύπτουν εντάσεις μεταξύ των συμμετεχόντων όταν σχεδιάζουν συλλογικά, χωρίς να εξαλείφονται τα υφιστάμενα ατομικά χαρακτηριστικά. Αυτή η πρακτική έκφρασης και κριτικής δίνει έμφαση στην ανάγκη να αναπτυχθεί η ικανότητα της συνύπαρξης εντός δημοκρατικών πλαισίων, στα οποία η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί σημαντική πτυχή.

Αυτή η πρακτική που πραγματώνεται μέσω του σχεδίου και της φαντασίας καταδεικνύει ότι είναι εφικτό να φανταστούμε και να δημιουργήσουμε τρόπους να συμβιώσουμε. Συνενώνοντας διάφορους φορείς σε έναν χώρο συλλογικής δημιουργίας, προτείνονται συγκεκριμένα βήματα για την κατασκευή χώρων χωρίς αποκλεισμούς.

Συμμετέχοντες και συμμετέχουσες:

Abner Samuel Godinho Firmino, Ana Sofia Lopes, Danilo Dante, Daniela Gomes, Francisco Pereira, Gustavo Borges Mariano, Laura Oliveira, Leonardo Campos, Luana Oliveira, Marcela Pedersen, Melina Scheurmann, Natália Fernandes, Nurian Brandão, Rafael Campos, René Gaertner, Rosinda Casais, Shanaia de Sousa, Sylvia Pereira, Thiago Franco, Thamirys Vitória Hora Almeida.

RACHEL ROUZAUD

Variations on E.U. flag n°1-4 (Παραλλαγές της σημαίας της ΕΕ αριθ. 1-4), 2024

Σημαία της ΕΕ (πολυεστέρας), διάφορα υφάσματα και νήματα.

90 x 150 εκ. (σημαία αριθ. 1 και 3)

300 x 150 εκ. (σημαία αριθ. 2)

300 x 200 εκ. (δύο τεμάχια 300 x 100 εκ.)

Δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του έργου «Pop the Vote!». Το έργο ξεκίνησε στο πλαίσιο του «Pop the Vote!» στο Βέλγιο και συμμετείχε σε κάθε εκδήλωση που σχετίζεται με αυτό.

Στόχος του έργου ήταν ο αναστοχασμός για τα σύμβολα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βάση τη σημαία της ΕΕ. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αφήσουν ένα κομμάτι από κάποιο ρούχο τους ή οτιδήποτε άλλο θα μπορούσε να ραφτεί επάνω στη σημαία. Προσφέρθηκαν διάφορα αντικείμενα: δαντέλες, νήματα, κομμάτια από φουλάρι, σακούλες για ψώνια, ετικέτες, αεροπορικά εισιτήρια κ.λπ.

Στόχος ήταν να αναδειχθούν οπτικά οι δεσμοί μεταξύ πολλών ατόμων που συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και δεν είχαν συναντηθεί ποτέ στο παρελθόν. Εάν οι συμμετέχοντες το επιθυμούσαν, είχαν τη δυνατότητα να υποδείξουν τον τόπο καταγωγής τους, ώστε να δημιουργηθεί στο τέλος ένας χάρτης με τους τόπους που συνδέει αυτά τα άτομα μεταξύ τους. Περίπου εκατό άτομα έλαβαν μέρος στη δημιουργία αυτού του έργου τέχνης.

Η σημαία αριθ. 2 δημιουργήθηκε στη Cité des électriciens in Bruay-La-Buissière, κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ «Vacances à Gardincour».

Οι σημαίες αριθ. 3 και 4 δημιουργήθηκαν, επίσης ως συμμετοχικά έργα τέχνης, κατά τη διάρκεια της EYE 2024 (Ευρωπαϊκή Εκδήλωση για τη Νεολαία), που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο της Μπολόνια στο Forlì. Αυτά τα έργα τέχνης αποτελούν μέρος της εκστρατείας του #rainitEU «One hour for Europe – Ιταλία» για την προώθηση των αξιών της ΕΕ μέσα από εικαστικές δημιουργίες.

Σημαία αριθ. 3: Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να συνεργαστούν με 2 σετ σημαίων κρατών μελών της ΕΕ και τη σημαία της ΕΕ. Το αποτέλεσμα είναι μια ανασυντεθειμένη σημαία, η οποία θα μπορούσε να παραπέμψει σε σημαία ΛΟΑΤΚΙ+ ή στην πρόταση της OMA για σημαία γραμμωτού κώδικα, όπου ορισμένα έγχρωμα τεμάχια υφάσματος προστίθενται στις σημαίες των κρατών μελών. Από την άλλη πλευρά, εξακολουθεί να διακρίνεται η σημαία της ΕΕ.

Σημαία αριθ. 4: Στο πλαίσιο της εκδήλωσης, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αναστοχαστούν σχετικά με τη σημερινή μορφή της σημαίας της ΕΕ, να συζητήσουν για τις επερχόμενες εκλογές, καθώς και για τη σημασία που έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση για αυτούς. Οι συμμετέχοντες έραψαν ένα σύμβολο επάνω σε μπλε μουσαμά που προσομοιάζει με το χρώμα της σημαίας της ΕΕ, ως μια πρόταση για την επανερμηνεία της ευρωπαϊκής σημαίας. Η δράση της ραφής επιλέχθηκε, διότι είναι ένα μέσο στο οποίο έχει πρόσβαση η πλειονότητα των ατόμων (παιδιά, ενήλικες κ.λπ.). Το πλαίσιο ήταν μήκους 6 μέτρων και τα άτομα έπρεπε ανά δύο (ένα άτομο σε κάθε πλευρά) να ράψουν το σύμβολό τους επάνω στη σημαία.

EMILIO EPSTEIN AND GEORG SCHUCHLENZ (Posse Studio)

Τοιχογραφία στη Βιεννη, 2024

Χαρακτήρες γραμμάτων, πινέλο και σπρέι (90 % ζωγραφική και 10 % ψεκασμός με σπρέι)

© Salome Wechsauer

© Salome Wechsauer

© Salome Wechsauer

Το Γραφείο Συνδέσμου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη Βιέννη διοργάνωσε, σε συνεργασία με τοπικούς καλλιτέχνες και τον Δήμο της Βιέννης, τη δημιουργία μιας τεράστιας τοιχογραφίας για τη μετάδοση του μηνύματος των εκλογών.

Το έργο της τοιχογραφίας χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και δημιουργήθηκε σε συνεργασία με τον τοπικό φορέα Wiener Wohnen, ο οποίος διέθεσε τον τοίχο. Το έργο εκτείνεται σε επιφάνεια περίπου 350 τετραγωνικών μέτρων, στον εξωτερικό τοίχο του κτηρίου Eveline-Andrlik-Hof, στη γωνία της οδού Engerthstrabe και της πλατείας Olympiaplatz, 1020 Βιέννη, και πρόκειται να παραμείνει στη θέση αυτή για τουλάχιστον πέντε έτη.

Εκτός από τους χαρακτήρες των γραμμάτων, όλη η υπόλοιπη τοιχογραφία ζωγραφίστηκε με πινέλο. Αρχικά, οι καλλιτέχνες δημιούργησαν ένα μοτίβο ως οδηγό. Στη συνέχεια σκιαγράφησαν τα διάφορα πρόσωπα και τα ζωγράρισαν βήμα προς βήμα. Η τοιχογραφία είναι κατά 90 % ζωγραφισμένη και κατά 10 % ψεκασμένη με σπρέι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Μετανάστευση: ενσωμάτωση και ευρωπαϊκή ταυτότητα

Συνοπτική παρουσίαση για το μάθημα – οι καλλιτέχνες και το θέμα

«Είναι ακόμη δυνατό να φανταστούμε τρόπους για να συμβιώσουμε;»

Λαμβάνοντας υπόψη τις ευρωπαϊκές μεταναστευτικές πολιτικές, το συγκεκριμένο ζήτημα που θίγει ο καλλιτέχνης Bruno de Almeida είναι απολύτως ζωτικής σημασίας. Όσον αφορά τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η μετανάστευση και η ενσωμάτωση φαίνεται να διχάζουν παρά να ενώνουν. Επίσης, η διαπίστωση αυτή εγείρει το ζήτημα της ευρωπαϊκής ταυτότητας και της σημασίας της για τους Ευρωπαίους πολίτες.

Ολόκληρη η Ευρώπη αποτελεί ένα μωσαϊκό διαφορετικών πεποιθήσεων και αντιλήψεων για το θέμα του παρόντος κεφαλαίου. Ο πολιτισμός, θεμελιώδες στοιχείο των σύγχρονων κοινωνιών μας, μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη πρακτικών που προωθούν τη δημοκρατία, θέτοντας στο επίκεντρο την ειρηνική συνύπαρξη διαφορετικών οντοτήτων.

Ορισμένοι καλλιτέχνες προτείνουν τη διοργάνωση συλλογικών καλλιτεχνικών δράσεων ή προβαίνουν στον συγκερασμό συλλογικών μαρτυριών ώστε να δημιουργήσουν την αίσθηση του ανήκειν στην Ευρώπη. Άλλοι χρησιμοποιούν πιο συμβολικά ή αντιπροσωπευτικά μέσα για να κατανοήσουν την έννοια της ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Εμβάθυνση και δημιουργία:

Για την επεξεργασία του θέματος της ενσωμάτωσης συνδυάζονται διαφορετικές καλλιτεχνικές προσεγγίσεις στο πλαίσιο μιας δημιουργικής παιδαγωγικής πρακτικής. Η γενική ιδέα εστιάζει στην εξεύρεση τρόπων συμβίωσης στην ΕΕ. Οι μαθητές και μαθήτριες θα πρέπει να προβληματιστούν σχετικά με τον ρόλο του διαπολιτισμικού διαλόγου και τη σημασία της ειρηνικής συνύπαρξης στην ήπειρό μας.

Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες

- να χωριστούν σε ομάδες – καθεμία από τις οποίες θα παρουσιάσει το αποτέλεσμα της συλλογικής της εργασίας ενώπιον της τάξης
- να εντοπίσουν σύμβολα και χρώματα που αντιπροσωπεύουν την Ευρωπαϊκή Ένωση
- να σκεφτούν ποιοι δεσμοί ενώνουν πολλούς ανθρώπους που ζουν στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών
- να δημιουργήσουν ένα ελκυστικό και ψυχαγωγικό κόμικ, το οποίο θα διηγείται ιστορίες ανθρώπων από διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο και θα απεικονίζει τους δεσμούς που υπάρχουν μεταξύ τους, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι ιστορίες αυτές θα μπορούσαν να προωθήσουν την ενσωμάτωση
- να διαμορφώσουν αυτές τις ιστορίες σε μορφή διαλόγου και να αναστοχαστούν σχετικά με τις φυσιολογικές ανάγκες, την ανάγκη για ασφάλεια, την ανάγκη του ανήκειν, την ανάγκη για αναγνώριση και την ανάγκη για αυτοπραγμάτωση
- να δημιουργήσουν απλές φιγούρες κινουμένων σχεδίων που θα μπορούν να αναπαράγονται εύκολα και θα αναπαριστούν οπτικά διάφορα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ιστορίας τους
- να διερευνήσουν, στις ιστορίες αυτές, τρόπους για να υπερβούν τα σύνορα και να ενισχύσουν τη δημοκρατία
- να προβληματιστούν σχετικά με την ευθύνη κάθε ατόμου ξεχωριστά και της κοινότητας στο σύνολό της
- να προσδώσουν στις ιστορίες τους χαρακτήρα ντοκιμαντέρ και, εάν είναι δυνατόν, να συμπεριλάβουν πραγματικά γεγονότα που θα έχουν διερευνήσει εκ των προτέρων. Ωστόσο, οι ιστορίες θα πρέπει να παρουσιαστούν σαν να είναι προϊόν μυθοπλασίας, ώστε να μην προκληθούν δυσάρεστες καταστάσεις για τα πραγματικά πρόσωπα.

Εναλλακτικά, οι μαθητές και μαθήτριες μπορούν να δημιουργήσουν ένα σύντομο βίντεο ή ένα εικονογραφημένο σενάριο με σημαντικές σκηνές της ιστορίας.

4. ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΙΟ ΕΥΑΛΩΤΑ ΑΤΟΜΑ

Το 2024, το Κοινοβούλιο ενέκρινε διάφορα νομοθετικά κείμενα που είχαν ως στόχο τη μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο, όπως συμφώνησαν τα κράτη μέλη της ΕΕ²⁴. Ένας από τους κύριους στόχους του παρόντος συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο είναι να ρυθμιστεί, με μεγαλύτερη δικαιοσύνη και αποτελεσματικότητα, ο τρόπος με τον οποίο τα κράτη μέλη παρέχουν προστασία σε άτομα που απειλούνται από πράξεις δίωξης και βίας.

Το θέμα και η προβληματική της ένταξης των ξένων και των προσφύγων στις χώρες της ΕΕ βρίσκονται στο επίκεντρο των έργων που έχουν ομαδοποιηθεί στο παρόν κεφάλαιο. Στο έργο της με τίτλο **Russian occupation in Georgia (Ρωσική κατοχή στη Γεωργία) (2024)**, η **Ani Melikidze** αναμειγνύει τη φωτοδομησιογραφία με την τέχνη της προσωπογραφίας. Οι χαρακτήρες της είναι πρόσφυγες που μας κοιτάζουν κατάματα με ειλικρίνεια και χωρίς φόβο. Λόγω της ρωσικής εισβολής, οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν σε ένα σανατόριο σε πόλη της Αμπχαζίας, όπου οι διάδρομοι και οι σκάλες αποκαλύπτουν όλο το εύρος των καταστροφών και των δεινών που προκάλεσε ο πόλεμος. Εναρμονισμένο με αυτές τις εικόνες, το έργο **Nimeta (2001)** της **Alice Kask** απεικονίζει ένα παλιό, διάτρητο κομμάτι ξύλου που μοιάζει σαν να έχει μόλις τραβηχτεί από έναν σωρό με ερείπια.

Η λεπτεπίλεπτη και ευρείας έκτασης υφασμάτινη εγκατάσταση της **Zsófi Kozma – //NEM// SZÁMÍTOK (I DO //NOT// MATTER) [//NEM// SZÁMÍTOK (ΔΕΝ //ΜΕ// ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΥΝ)] (2024)** – προσφέρει μια νέα προοπτική σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν πολλοί μετανάστες για να ενταχθούν στην Ευρώπη. Το θέμα αυτό διερευνάται επίσης σε διάφορα έργα του

δίδυμου **TWOFOURTWO (Κωνσταντίνος Κουννης και Κώστας Μάντζαλος): Postcards from Cyprus (Ταχυδρομικές κάρτες από την Κύπρο) (2017)** και **Kalos Kakos Ilthate (Καλώς Κακώς Ήλθατε) (2020-2021)**.

Το έργο **Postcards from Cyprus (2017)** αποτέλεσε μια συνεχή δραστηριότητα επί μία τριετία, η οποία προέκυψε αρχικά από την κριτική στάση που υιοθέτησε το δίδυμο TWOFOURTWO σε σχέση με την κοινωνικοπολιτική κατάσταση της Κύπρου μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2013 και τις συνέπειες λόγω της κατάρρευσης του τραπεζικού συστήματος²⁵.

Το ζήτημα της μεταχείρισης των προσφύγων αναδεικνύεται με τη βοήθεια της εγκατάστασης με λάμπες νέον που βρίσκεται στην ακτή: **Kalos Kakos Ilthate (Καλώς Κακώς Ήλθατε) (2020-2021)**.

Η διερευνητική ματιά της καλλιτεχνικής ομάδας TWOFOURTWO σχετικά με τη μετανάστευση και το θέμα των προσφύγων μας μεταδίδεται μέσα από τις φωτογραφικές λήψεις του τοπίου, οι οποίες επικεντρώνονται στη θάλασσα και στην ακτογραμμή. (...) Στο μυαλό του θεατή έρχονται όροι της lingua franca της εποχής μας, οι οποίοι χρησιμοποιούνται για να μεταδώσουν αυτές τις εικόνες, για παράδειγμα «ροή προσφύγων», «εκτοπισμός» και ο τρομακτικός όρος «ανθρώπινο φορτίο». Μια πινακίδα με διττή σημασία, «καλώς/κακώς ήλθατε», μας υπενθυμίζει ότι το ταξίδι οδηγεί σε ένα επισφαλές μέλλον. Η εσκεμμένη αντικατάσταση του γράμματος «λ» από το γράμμα «κ» δημιουργεί μια πολυσημία. Το «καλώς ήλθατε» μετατρέπεται σε «κακώς ήλθατε» ή ακόμη και σε «καλώς ή κακώς, καλώς ήλθατε»²⁶.

Η φροντίδα των παιδιών –στο φωτογραφικό έργο της Ani Melikidze «Europe's new refugees» (Οι νέοι πρόσφυγες της Ευρώπης)– αποτελεί κεντρικό θέμα στο δίπτυχο **Portret van een jongen (animatie) (1993)** του **Tiong Ang**. Στον πίνακα διακρίνεται ένα αγόρι ξαπλωμένο στο κρεβάτι σε μια φωτορεαλιστική απεικόνιση. Ο καλλιτέχνης χρησιμοποίησε πράσινο χρώμα με μια άτονη κιτρινωπή απόχρωση επάνω σε λεπτό μουσαμά, τοποθετημένο σε πλαίσιο με μορφή ανοιχτού βιβλίου. Η χειρονομία ανύψωσης του βλεφάρου για να εξεταστεί η κόρη του ματιού παραπέμπει, ενδεχομένως ακούσια, στα ενοχλητικά κοντινά πλάνα που χρησιμοποιεί ο Luis Buñuel στην υπερρεαλιστική του ταινία του 1929, «Ο ανδαλουσιανός σκύλος» (*Un Chien Andalou*). Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, το μάτι ανοίχθηκε διά της βίας και σχίστηκε με ξυράφι. Πρόκειται για μια μεταφορά σχετικά με τον ριζοσπαστικό τρόπο με τον οποίο ο καλλιτέχνης επεδίωκε να διευρύνει την προοπτική των θεατών.

Ο **Dario Villalba (1939-2018)** και ο **Alex Flett (γεννημένος το 1950)** πραγματεύονται τις καταστάσεις αδυναμίας και ασθένειας, χρησιμοποιώντας διαφορετικές οπτικές στρατηγικές. Το έργο **Itero (1989)** του **Villalba** περιλαμβάνει εικονογραφικά και φωτογραφικά αποσπάσματα μεγάλων τμημάτων του ανθρώπινου σώματος, τα οποία είναι αδύνατον να προσδιοριστούν επακριβώς. Ωστόσο, μπορούμε να διακρίνουμε τον εύθραυστο αισθησιασμό τους μέσα από τη χρήση διαφορετικών αποχρώσεων του γκρι χρώματος. Αυτή η συγχώνευση ζωγραφικής και φωτογραφίας αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα του συγκεκριμένου καλλιτέχνη. Ορισμένα από τα έργα που του χάρισαν διεθνή φήμη κατά τη δεκαετία του 1960, οι σειρές «*Los encapsulados*», φαίνεται ότι έχουν τεθεί κάτω από το μικροσκόπιο του έργου **Itero**. Ο Andy Warhol αποκάλυψε το έργο «*pop soul*», καθώς εντυπωσιάστηκε από τη βαθιά ανθρώπινη αλήθεια πίσω από τα ανώνυμα μοτίβα: ανάπηροι, επαίτες, περιθωριοποιημένοι, νοσούντες, όλοι απομονωμένοι μέσα στις ακρυλικές τους φυσαλίδες²⁷.

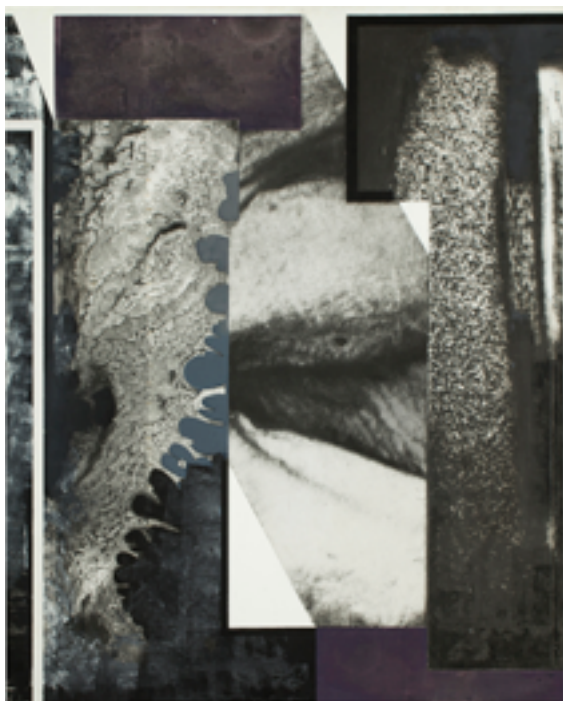
Το έργο **Ionic Pastoral (1996)** του **Alex Flett** είναι ένα ασυνήθιστο *memento mori*. Οι ζωγραφικοί πίνακες μπαρόκ αισθητικής του 17ου αιώνα με τα ειδυλλιακά τοπία, στους οποίους απεικονίζονται βοσκοί να απρόσμενα ανακαλύπτουν ένα ανθρώπινο κρανίο ή ένα ταφικό μνήμα με την επιγραφή «*Et in Arcadia ego*», είχαν ως επιδίωξη να ενθαρρύνουν τον κοινό προβληματισμό σχετικά με την παροδική φύση της ζωής. Ο Flett, ωστόσο, συσχετίζει μια παιγνιώδη πολυχρωματική σύνθεση, ζωγραφισμένη σε μουσαμά και τοποθετημένη στο δάπεδο, με την ισχυρή σιωπηλή παρουσία ενός κρανίου κριαριού τοποθετημένο εν είδει στέμματος επάνω σε έναν τοτεμικό στύλο.

Ο ίδιος ο Flett περιγράφει το έργο του ως εξής:

η επιφάνεια ζωγραφικής (λάδι σε μουσαμά) χρησιμοποιεί εικόνες από την παλαιά κελτική πρακτική της ανύψωσης κυκλικών λίθων μέσω των οποίων περνούσαν οι ασθενείς, ιδιαίτερα τα παιδιά που έπασχαν από ραχίτιδα εξαιτίας της έλλειψης σε βιταμίνη D, ως μια μαγική θεραπεία. Σε αυτή την αρχαία ιεροτελεστία παραπέμπει επίσης η χρήση του κρανίου κριαριού, το οποίο είναι τοποθετημένο επάνω σε στύλο ξύλινου φράχτη, επενδεδυμένο με σχιστόλιθο, συμβολίζοντας την «ειδωλολατρική» άγνοια.

Ωστόσο, μέσα στα βαθουλώματα των ματιών βρίσκονται γυάλινοι φακοί στο πίσω μέρος των οποίων είναι ζωγραφισμένοι μικροί κέλτικοι σταυροί. Οι παλαιοί άγιοι των Κελτών, ιδιαίτερα ο St. Columba of Iona, κατέλαβαν τους παλιούς κέλτικους παγανιστικούς τόπους λατρείας και τους εκχριστιάνισαν με σταυρούς. (...) Η ραχίτιδα και άλλες παρόμοιες ασθένειες λόγω ανεπάρκειας βιταμινών αποτελούσε σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα τόσο στη Σκωτία όσο και στην Ευρώπη για εκατοντάδες χρόνια μέχρι και τον τρέχοντα αιώνα.

Πολλοί πολιτικοί, όπως τους υπαγόρευε η συνείδησή τους, αγωνίστηκαν για να βελτιώσουν τη διατροφή και το βιοτικό επίπεδο όσων διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο, όπως ακριβώς ο Columba που αγωνίστηκε, πριν από 14 αιώνες, για την ψυχή μιας μικρής αγροτικής χώρας. Μια παράλληλη μάχη ενάντια στον χειρότερο εχθρό, την άγνοια. Ο καλλιτέχνης ελπίζει ότι το *Ionic Pastoral* θα εμπνεύσει τους πολιτικούς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εργαστούν για την εξάλειψη της άγνοιας και τα δεινά, όπου κι αν εντοπίζονται²⁸.

DARÍO VILLALBA (1934–2018)

Itero malva, 1989

Λάδι επάνω σε φωτογραφία σε λινό καμβά, 200 x 160 εκ.

Με υπογραφή και ημερομηνία (στην πίσω πλευρά)

Αγοράστηκε από τον καλλιτέχνη το 1990

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

TIONG ANG (*1961)

Portret van een jongen (animatie) , Portrait of a Boy (animation), 1993

Ακρυλικό και λάδι σε λινό επάνω σε ξύλο, 128 x 170 x 12 εκ.

Αγοράστηκε από την Van Rooy Galerie (Άμστερνταμ) το 1993

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

ALEX FLETT (*1950)

Ionic Pastoral, 1996

Λάδι σε μουσαμά, ζωγραφισμένο κρανίο κριαριού, ξύλο και σχιστόλιθος, 214 x 197 εκ.

Αγοράστηκε από τον καλλιτέχνη το 1999

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

ALICE KASK (*1976)

Nimeta, 2001

Μικτή τεχνική σε κόντρα πλακέ, 132 x 111 εκ.

Αγοράστηκε μέσω της Ου Munster (Τάλιν)
το 2007

Συλλογή έργων σύγχρονης τέχνης του
Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

ANI MELIKIDZE

«Russian occupation in Georgia» (Ρωσική κατοχή στη Γεωργία – φωτογραφικό έργο), 2024), 2024

Το παρόν έργο αποτελείται από 2 μέρη:

1. φωτογραφικές ιστορίες προσφύγων από την Αμπχαζία.
2. ανθρώπους που ζουν πλησίον της γραμμής κατοχής.

Επιλεγμένες φωτογραφίες για την παρούσα έκθεση:

The new generation of the refugees (children) [Η νέα γενιά προσφύγων (παιδιά)]

Man's portrait (Πορτρέτο άνδρα)

Sanatorium where the refugees (from Abkhazia) lived [Σανατόριο στο οποίο ζούσαν οι πρόσφυγες (από την Αμπχαζία)].

Another view of the same sanatorium (Μια διαφορετική άποψη του ίδιου σανατορίου).

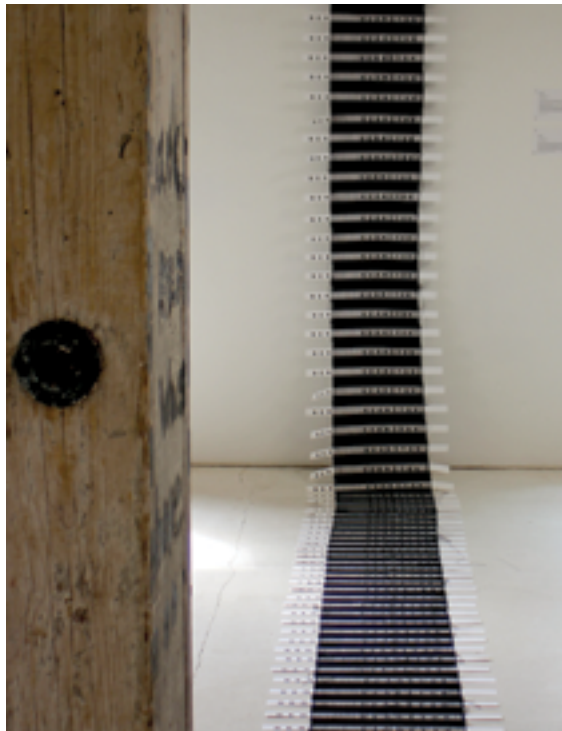
Η Ani Melikidze φωτογράφησε κυρίως ενήλικες για το προαναφερθέν φωτογραφικό έργο

ZSOFI KOZMA

//NEM// SZÁMÍTOK / ΔΕΝ //ΜΕ// ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΥΝ, 2024

Εγκατάσταση
40 x 800 εκ.

Το έργο με τίτλο «ΔΕΝ //ΜΕ// ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΥΝ» πραγματεύεται το αίσθημα του να είναι κάποιος παρείσακτος, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Οι ταινίες κειμένου εκπροσωπούν άτομα που, στο πλαίσιο του έργου, συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους μέσω του υφασμένου υλικού.

Το έργο καλεί τον θεατή να συμμετάσχει ενεργά, μετατρέποντας τις αρνητικές συνυποδηλώσεις των κειμένων σε θετικούς συνειρμούς. Μέσω της διαδικασίας μετατροπής του έργου, οι θεατές έχουν τη δυνατότητα να κάνουν το μικρό βήμα προκειμένου να συμμετάσχουν ενεργά στον μετασχηματισμό και, επίσης, να εντάξουν το αίσθημα αυτό σε διάφορους τομείς της καθημερινής τους ζωής.

TWOFOURTWO

(Κωνσταντίνος Κουννής και Κώστας Μάντζαλος)

Kalos Kakos Ilthate (Καλώς Κακώς Ήλθατε), περ. 2020-2021

Ψηφιακή εκτύπωση (αναπαραγωγή μιας από τις «Ταχυδρομικές κάρτες από την Κύπρο»)

TWOFOURTWO

(Κωνσταντίνος Κουννής και Κώστας Μάντζαλος)

Postcards from Cyprus (Ταχυδρομικές κάρτες από την Κύπρο), 2017.

Μέγεθος: Α6

Ψηφιακή εκτύπωση σε κάρτα 350 g

Εκτύπωση όφσετ + γυαλιστερή πλαστικοποίηση σε κάρτα 350 g

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Μέριμνα για τα πιο ευάλωτα άτομα

Συνοπτική παρουσίαση για το μάθημα – οι καλλιτέχνες και το θέμα

Στο παρόν κεφάλαιο, οι καλλιτέχνες θίγουν θέματα που αφορούν καταστάσεις αδυναμίας και ασθένειας, άτομα με αναπηρία, περιθωριοποιημένα άτομα ή νοσούντες. Πραγματεύονται το αίσθημα του να είναι κάποιος παρείσακτος και τις κοινωνικοπολιτικές επιπτώσεις μιας οικονομικής κρίσης. Επιπλέον, εκφράζουν την ανησυχία τους για τα παιδιά και τους πρόσφυγες και προσπαθούν να αποκαλύψουν την απόγνωση που προκάλεσε ο πόλεμος. Εγείρουν ζητήματα που αφορούν την ενσωμάτωση των αλλοδαπών και των προσφύγων στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η χρήση ποικίλων τεχνικών, όπως η συγχώνευση ζωγραφικής και φωτογραφίας ή ο συνδυασμός της φωτοδημοσιογραφίας με την τέχνη της προσωπογραφίας, επιτρέπει μια διερευνητική ματιά στο επιλεγμένο θέμα.

Στόχος των καλλιτεχνών είναι να εμπλέξουν ενεργά τον θεατή και, ως εκ τούτου, να επιτύχουν μια μόνιμη μεταβολή, επί το θετικότερον, της άποψής του σχετικά με την κατάσταση των πλέον ευάλωτων της κοινωνίας μας.

Εμβάθυνση και δημιουργία:

Η φιλανθρωπική διάσταση βρίσκεται στο επίκεντρο του παρόντος θέματος. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι μαθητές και μαθήτριες να μην επιλέξουν επιπόλαια μια ευάλωτη ομάδα, αλλά να σκεφθούν τους λόγους για τους οποίους επέλεξαν τη συγκεκριμένη ομάδα και τι θα μπορούσαν να επιτύχουν με την καλλιτεχνική τους δημιουργία. Επιπλέον, θα μπορούσαν να προβληματιστούν για τις δικές τους προκαταλήψεις, καθώς και για τρόπους με τους οποίους θα υπερβούν τις υφιστάμενες διακρίσεις και την άγνοια, αποσκοπώντας σε μια πιο βιώσιμη ανοικτή προσέγγιση όσον αφορά την ενσωμάτωση και την ένταξη. Δεδομένου ότι το θέμα είναι πολύ ευαίσθητο, οι μαθητές και μαθήτριες ενδέχεται να χρειαστούν καθοδήγηση και υποστήριξη προκειμένου να το προσεγγίσουν με αξιοπρέπεια και να βρουν τα κατάλληλα άτομα ώστε να το παρουσιάσουν με τον προσήκοντα σεβασμό.

Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες

- να σκεφτούν με ποια από τις πλέον ευάλωτες ομάδες της κοινωνίας επιθυμούν να ασχοληθούν. Το ακριβές αντικείμενο θα μπορούσε να επιλεγεί από τα θέματα που πραγματεύονται οι καλλιτέχνες αυτής της ομάδας (βλ. ανωτέρω).
- να χωριστούν σε ομάδες και να επιλέξουν μία από τις ευάλωτες ομάδες που είχαν εντοπίσει προηγουμένως. Για το ίδιο θέμα μπορούν να εργαστούν διαφορετικές ομάδες. Είναι σημαντικό οι μαθητές και μαθήτριες να ταυτιστούν συναισθηματικά με το θέμα τους, γεγονός που θα τους επιτρέψει να εμπλακούν περισσότερο.
- να εξετάσουν το θέμα ως παγκόσμιο κοινωνικοπολιτικό ζήτημα ή να σκεφθούν τοπικές ομάδες που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση. Η δεύτερη διαδικασία θα είχε μεγαλύτερο αντίκτυπο, δεδομένης της άμεσης διασύνδεσης με το περιβάλλον των μαθητών/μαθητριών και, ως εκ τούτου, θα παρείχε διεξοδικότερη κατανόηση. Είναι σημαντικό οι μαθητές και μαθήτριες να επιδεικνύουν σεβασμό σε αυτές τις ευάλωτες ομάδες και στην κατάσταση τους. Κατά συνέπεια, οι μαθητές και μαθήτριες θα πρέπει να επιδιώκουν να έρχονται σε επαφή με φιλανθρωπικές ομάδες ή με το προσωπικό που εργάζεται σε οργανώσεις που εκπροσωπούν ή φροντίζουν ευάλωτες ομάδες. Πρόκειται για ανθρώπους που θεωρούνται ειδικοί σε αυτούς τους τομείς που μπορούν να παράσχουν ουσιαστικές πληροφορίες.
- να υιοθετήσουν τη διερευνητική ματιά ενός δημοσιογράφου και να τεκμηριώσουν τα συμπεράσματά τους. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να πραγματοποιήσουν συνεντεύξεις με μέλη του προσωπικού των οργανώσεων που εργάζονται με περιθωριοποιημένα άτομα ή να καταγράψουν πτυχές του φιλανθρωπικού τους έργου. Το δημιουργικό αποτέλεσμα θα μπορούσε να είναι ένα φωτορεπορτάζ που απεικονίζει τη δεδομένη κατάσταση με επιδραστικό τρόπο.
- να παρουσιάσουν τα αποτελέσματά τους στην τάξη και να τα συζητήσουν. Μπορούν να προσπαθήσουν από κοινού να βρουν πιθανές λύσεις ώστε να υπερβούν τα εμπόδια που δυσχεραίνουν τη βελτίωση της κατάστασης αυτών των ανθρώπων. Μπορούν να επιχειρήσουν να έρθουν σε επαφή και να συνεργαστούν με τους φορείς λήψης πολιτικών αποφάσεων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Nossel, S., «Introduction: On “Artivism”, or Art’s Utility in Activism», *Social Research: An International Quarterly*, τόμος 83, αριθ. 1, 2016, σ. 103-105. Project MUSE, <https://doi.org/10.1353/sor.2016.0023>.
2. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ευρωπαϊκή πράξη για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης», διατίθεται στη διεύθυνση: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/protecting-democracy/european-media-freedom-act_el.
3. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «EP Academic Freedom Monitor 2023» (Παρατηρητήριο του ΕΚ για την ακαδημαϊκή ελευθερία το 2023), διατίθεται στη διεύθυνση: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/el/document/EPRS_STU\(2024\)757798](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/el/document/EPRS_STU(2024)757798),
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «European Parliament Forum for Academic Freedom» (Φόρουμ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ακαδημαϊκή ελευθερία), διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/stoa/en/ep-academic-freedom>.
4. Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 13 – Ελευθερία της τέχνης και της επιστήμης: «Η τέχνη και η επιστημονική έρευνα είναι ελεύθερες. Η ακαδημαϊκή ελευθερία είναι σεβαστή».
5. Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1083 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Απριλίου 2024, σχετικά με τη θέσπιση κοινού πλαισίου για τις υπηρεσίες μέσων ενημέρωσης στην εσωτερική αγορά και την τροποποίηση της οδηγίας 2010/13/ΕΕ (ευρωπαϊκός κανονισμός για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης), ΕΕ L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj>, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Διάσκεψη για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και για τους δημοσιογράφους που υφίστανται πιέσεις, 10 Απριλίου 2024.
6. Νομοθετικό ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 28ης Μαρτίου 2019, σχετικά με την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» (2021 έως 2027) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1295/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, «Η προώθηση της ευρωπαϊκής πολιτισμικής πολυμορφίας και της επίγνωσης των κοινών ριζών βασίζεται στην ελεύθερη καλλιτεχνική έκφραση, την ικανότητα και τις δεξιότητες των καλλιτεχνών και των πολιτιστικών φορέων, καθώς και από την ύπαρξη ακμαζόντων και ανθεκτικών πολιτιστικών και δημιουργικών τομέων που είναι σε θέση στη δημόσια και την ιδιωτική σφαίρα και από την ικανότητα τους να δημιουργούν, να καινοτομούν και να παράγουν και να διανέμουν τα έργα τους και να τα διανέμουν σε ένα ευρύ και πολύμορφο ευρωπαϊκό κοινό.», ΕΕ C 108 της 26.3.2021, σ. 934.
7. Blumberg, N. και Yazdeh, I., «A.R. Penck», *Encyclopaedia Britannica*, <https://www.britannica.com/biography/A-R-Penck>.
8. Έργα των δύο αυτών ζωγράφων περιλαμβάνονται στη Συλλογή έργων τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου: <https://art-collection.europarl.europa.eu/el/collections/lokomotiven/> και <https://art-collection.europarl.europa.eu/el/collections/wahle/>.
9. Talvacchia, B. L., «Politics Considered as a Category of Culture: The Anti-Fascist Corrente Group», *Art History*, τόμος 8, αριθ. 3, 1985, σ. 336-355.
10. Fondazione Emilio e Annabianca Vedova, «Emilio Vedova: una biografia per immagini», διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.fondazionevedova.org/emilio-vedova-una-biografia-immagini>.
11. Το παρόν έργο παρουσιάστηκε στην ατομική του έκθεση με τίτλο «Claus Carstensen: Maghreb Journal», η οποία πραγματοποιήθηκε στην Galleri Specta (Δανία) το 1989. Μολονότι ο τίτλος που αναγράφεται στον φάκελο αγοράς είναι «El Arba», το έργο, σύμφωνα με τον παρόντα κατάλογο, θα πρέπει στην πραγματικότητα να φέρει τον τίτλο «Ej Jemaa», λάδι, 200 x 170 εκατοστά, 301288-150289.

12. Claus Carstensen, «What's left (is republican paint) – Nine Sisters», (κατάλογος έκθεσης), ARoS Aarhus Kunstmuseum, 2015: «Πέρα από την καλλιτεχνική του δημιουργία, ο Claus Carstensen επιμελήθηκε επίσης πολυάριθμες εκθέσεις, οι οποίες βασίζονται όλες στους εννοιολογικούς και φορμαλιστικούς συσχετισμούς που συχνά παραβλέπονται στην ιστορία της τέχνης. Στις εκθέσεις αυτές, οι ταξινομήσεις και οι κατηγοριοποιήσεις που σχετίζονται με την ιστορία της τέχνης διαρρηγνύονται ώστε να δημιουργηθούν νέα αφηγήματα. Όπως και η έκθεση «Becoming Animal», πραγματεύονται εννοιολογικά και φιλοσοφικά θέματα, αλλά ενσαρκώνουν επίσης μια φορμαλιστική και μορφολογική διερεύνηση των ομοιοτήτων που επαναλαμβάνονται στο πλαίσιο διαφορετικών περιόδων, μέσων και στυλ».
13. Berlinische Galerie, «Angry pamphlet: “Pandemonic Manifesto” των Georg Baselitz και Eugen Schönebeck», διατίθεται στη διεύθυνση: <https://berlinischegalerie.de/en/collection/specialised-fields/artists-archives/pandaemonisches-manifesto/>. The Morgan Library and Museum: «Ο Baselitz έγραψε (αυτά τα μανιφέστα) το 1961 και το 1962 μαζί με τον φίλο του Eugen Schönebeck για να συνοδεύσει την πρώτη τους έκθεση. Στα κείμενα, στα οποία γίνεται αναφορά στο φύλο, τον θάνατο και τη θρησκεία, εκφράζεται η αταξία και η σύγχυση που επικρατεί στη μεταπολεμική Γερμανία, χρησιμοποιώντας μια αιχμηρή γλώσσα, επηρεασμένη από τα γραπτά των Samuel Beckett, Antonin Artaud και Comte de Lautréamont. Περιγράφοντας στη συνέχεια τα μανιφέστα, ο Baselitz δήλωσε ότι δεν είναι «τίποτε άλλο παρά μένος συνοδευόμενο από μάλλον στρεβλές ιδέες». Στα σχέδιά του εκείνης της περιόδου, τα οποία απηχούν τις φρικιαστικές και κτηνώδεις περιγραφές των κειμένων, παρουσιάζονται παραμορφωμένες μορφές και οργανικές μάζες από συστραμμένα και άμορφα σώματα. Διατίθενται στη διεύθυνση: <https://www.themorgan.org/drawings/item/444549>.
14. Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τίτλος II, άρθρο 10.
15. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Διαφάνεια και δεοντολογία», διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/el/transparency>.
16. Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδας, Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, έκθεση «Τα χρόνια της αμφισβήτησης: Η τέχνη του '70 στην Ελλάδα»: «Η Ελλάδα βίωσε μια (...) περίοδο πολιτικής κρίσης και αναβρασμού, με μια σειρά βραχύβιων κυβερνήσεων στον απόηχο της συνταγματικής κρίσης του Ιουλίου 1965. Το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου του 1967 επέβαλε ένα δικτατορικό καθεστώς που έμελλε να διαρκέσει επτά χρόνια και να καταλήξει στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο και στην κατοχή μεγάλου μέρους του νησιού.» «(...) ο αντίκτυπος σύγχρονων γεγονότων στο παγκόσμιο στερέωμα δεν θα μπορούσε να αφήσει ασυγκίνητους τους Έλληνες καλλιτέχνες. Την εποχή εκείνη, η τέχνη είχε πολιτικοποιηθεί έντονα σε ολόκληρο τον κόσμο και τα γεγονότα στην Ελλάδα παρέιχαν στους καλλιτέχνες πλούσια υπαρξιακή πρώτη ύλη για το έργο τους, ενισχύοντας την επιθυμία τους να παρέμβουν με κριτική ματιά· μια επιθυμία που πηγάζει από τις εμπειρίες ζωής τους, από μια αδήριτη ανάγκη και από το πνεύμα μιας εποχής που ενέπνεε τους ανθρώπους να αγωνιστούν για τις ιδέες τους. (...)», Δεκέμβριος 2005 - Μάιος 2006.
17. Το έργο «Οι σωτήρες» (1968) περιλαμβάνεται στο ακόλουθο άρθρο της εφημερίδας ART - NEA, 3 Οκτωβρίου 2023: «Η μεγάλη αναδρομική έκθεση “Γιάννης Ψυχοπαίδης. Η τέχνη ως μαχόμενη μαρτυρία. Έργα των δεκαετιών 1960 και 1970 και ο απόηχός τους”, η οποία εγκαινιάζεται αύριο (2023) στην Πινακοθήκη Δήμου Κεντρικής Κέρκυρας & Διαποντίων Νήσων, εστιάζει στην καλλιτεχνική παραγωγή των δεκαετιών 1960 και 1970». https://www.efsyn.gr/tehnes/art-nea/406500_pneyma-shima-kai-hroma-mias-oramatikis-aristeras
Άλλο άρθρο σχετικά με πρόσφατα έργα του καλλιτέχνη: «Η καλλιτεχνική άνοιξη του Γιάννη Ψυχοπαίδη», 14 Απριλίου 2024: «Με δύο εκθέσεις του στη Γερμανία και την Αγγλία τον Απρίλιο και ακολούθως τον Ιούνιο στην Ελλάδα, ο Γιάννης Ψυχοπαίδης απλώνεται καλλιτεχνικά με το έργο του στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο (...) Ο Ψυχοπαίδης υπήρξε ένας από αυτούς που, ζώντας μεταξύ Μονάχου, Βερολίνου και Βρυξελλών, άφησε το καλλιτεχνικό του αποτύπωμα και μια διαρκή, σημαντική παρουσία σε αίθουσες τέχνης, μουσεία, πινακοθήκες και ιδρύματα». https://www.efsyn.gr/nisides/429467_i-kallitehnik-i-anoixi-toy-gianni-psyhopaidi. Ευχαριστούμε τους TWOFOUR TWO για τη βοήθειά τους στην εξεύρεση πρόσθετων πληροφοριών σχετικά με το πολιτικο-ιστορικό πλαίσιο του έργου του Ψυχοπαίδη που περιλαμβάνεται στη συλλογή του Κοινοβουλίου.

18. Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδας, Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, έκθεση «Τα χρόνια της αμφισβήτησης: Η τέχνη του '70 στην Ελλάδα», Δεκέμβριος 2005 - Μάιος 2006.
19. «Twelve stars – selected works from the European Parliament Art Collection featuring new British acquisitions» (Δώδεκα αστέρια – επιλεγμένα έργα από τη Συλλογή έργων τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με νέες βρετανικές εξαγορές», 1992- Κατάλογος της έκθεσης που πραγματοποιήθηκε στο Μπέλφαστ, στο Εδιμβούργο και στο Λονδίνο μεταξύ Οκτωβρίου 1992 και Ιανουαρίου 1993.
20. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Νομοθετική αμαξοστοιχία 06.2024, 5: Προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής μας – Κανονισμός για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης», διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/carriage/action-plan-on-integration-and-inclusion/report?sid=8201>.
21. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 20ής Μαΐου 2021 σχετικά με νέες δυνατότητες νόμιμης μετανάστευσης εργατικού δυναμικού, EE C 15 της 12.1.2022, σ. 196, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX:52021IP0260>.
22. Steffen Siegel, «Counter-Images», 5X5 PHOTO TRACKS, ειδική εκτύπωση με αφορμή τα 25 χρόνια του EIKON.
23. Aigner, S., «Borjana Ventzislavova», EIKON International Magazine for Photography and Media Art, αριθ. 80, 2012, σ. 24-29.
24. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο το νέο σύμφωνο της ΕΕ για τη μετανάστευση και το άσυλο», διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20240408IPR20290/egkrithike-apo-to-ek-to-neo-sumfono-tis-ee-gia-ti-metanasteusi-kai-to-asulo>. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Νομοθετική αμαξοστοιχία 06.2024, 5: Προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής μας – Κανονισμός για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης – Q3 2020», διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/carriage/asylum-and-migration-management-regulation/report?sid=8201>.
25. Mantzalos, C. and V. Pericleous, «Cultural Errors and Creativity: How Visual and Textual Triggers Create New Meanings», Error is New Culture, «Οι TWOFOURTWO εφαρμόζουν στα έργα τους τη μέθοδο της οικειοποίησης. Χρησιμοποιούν πολλές πινακίδες από βιομηχανικές εγκαταστάσεις, οι οποίες αφαιρέθηκαν μετά την πτώχευση των επιχειρήσεων λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, και τις επανασχεδιάζουν προσδίδοντάς τους νέο περιεχόμενο. Επιπλέον, εντάσσουν τις πινακίδες σε ένα νέο πλαίσιο, μεταβάλλοντας το νόημά τους, ώστε να επαναδημιουργήσουν νέες ονομασίες/λέξεις που θα αποπνέουν μια κριτική ματιά της τρέχουσας κατάστασης στην Κύπρο. Το έργο, ως ένα παιχνίδι λέξεων, ως ένας συνδυασμός κειμένου και εικόνας, απεικονίζει την καθημερινότητα στην Κύπρο μέσα από τις έννοιες του καταναλωτισμού, της απληστίας και της μεγαλομανίας (...) Παράλληλα, θέτουν νέα ερωτήματα. Είναι η χρηματοπιστωτική κρίση ένα “Νέο Κυπριακό”; Θα αντικατασταθούν οι λέξεις “κατεχόμενα” και “πρόσφυγες” από τις λέξεις “μη εξυπηρετούμενα χρέη” και “ανεργία”;».
26. Ό.π.
27. Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, «Darío Villalba: una visión antológica, 1957-2007», Μαδρίτη, 2007.
28. Αρχείο της συλλογής έργων τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

Στρατευμένη τέχνη και καλλιτεχνικός ακτιβισμός

Άρθρα και βιβλία

Aladro-Vico, E., Jivkova-Semova, D., & Bailey, O. (2018). Artivism: A new educative language for transformative social action. [Artivismo: Un nuevo lenguaje educativo para la acción social transformadora]. *Comunicar*, 57, 09-18. <https://doi.org/10.3916/C57-2018-01>

Alonzo, P., Klanten, R., Bieber, A. (eds). 2011. *Art and Agenda: Political Art and Activism*. Berlin, Germany: Gestalten Press.

Bernardez Rodal, A., Padilla-Castillo, G., Popelka Sosa Sánchez, R. (2019, April). "From Action Art to Artivism on Instagram: Relocation and instantaneity for a new geography of protest". *Catalan Journal of Communication and Cultural Studies* 11, pp. 23-37. https://www.researchgate.net/publication/333608532_From_Action_Art_to_Artivism_on_Instagram_Relocation_and_instantaneity_for_a_new_geography_of_protest

Burnham, Linda. (1998). *The Citizen Artist: 20 Years of Art in the Public Arena*. Raleigh, NC: The Critical Press. Book available online <http://wayback.archive-it.org/2077/20100906194833/http://www.communityarts.net/ca/index.php> via <https://apionline.org/the-citizen-artist/>

Felshin, N. (1995). *But is it Art? The Spirit of Art as Activism*. Seattle: Bay Press. <https://dokumen.pub/but-is-it-art-the-spirit-of-art-as-activism.html>

Goris, Y. and Hollander, S. (2017, June 26), 'Activism, artivism and beyond: Inspiring initiatives of civic power'. *TheSpindle.org/Partos.nl*. <https://www.partos.nl/wp-content/uploads/2021/06/Activism-Artivism-and-Beyond-PDF-2017.pdf>

Gutiérrez-Rubí, Antoni: "ARTivismo. El poder de los lenguajes artísticos para la comunicación política y el activismo", Editorial UOC, 2021.

Hawley, E. S. (2015, January 12). "Art, Activism, And Democracy: Wochenklausur's Social Intervention". *Peace & Change*, pp 83-109. Available online: <https://doi.org/10.1111/pech.12112>

MacPhee, J. & E. Reuland. (2007). *Realizing the Impossible: Art Against Authority*. Oakland, CA: AK Press.

Ortega, V. (2015) "El artivismo como acción estratégica de nuevas narrativas artísticopolíticas", *Revista Calle 14*, 10 (15) pp. 100 - 111.

Valdivieso, M. (2014). "La apropiación simbólica del espacio público a través del artivismo. Las movilizaciones en defensa de la sanidad pública en Madrid". *Scripta Nova*, 18 (493), 1-27. <https://bit.ly/2lokbcw>

Vella, R. and Sarantou, M. (eds). (2021). *Documents of Socially Engaged Art*. Viseu: InSEA Publications. Available online: https://www.insea.org/wp-content/uploads/2021/12/DocumentsOfSociallyEngagedArt_web.pdf

Ιστοτόποι

Artistic Activism Research CoLab (AARC).

<https://artactcolab.org/about/>.

Art in the Public Interest. <https://apionline.org/>.

Visible Project. <https://www.visibleproject.org/>.

Citta delle Arte.

<https://www.cittadellarte.it/en/what-cittadellarte-is>

“Powerful Art & Activism”. TED Talks playlist.

https://www.ted.com/playlists/476/powerful_art_activism.

The Movement for Cultural Democracy.

<http://colouringinculture.org/cultural-democracy-home>.

<https://documenta-fifteen.de/en/lumbung-members-artists/instituto-de-artivismo-hannah-arendt/>

Καλλιτέχνες της συλλογής έργων σύγχρονης τέχνης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Pat Andrea

Andrea, P. and L. Carrol. (2007). *Alice's Adventures in Wonderland / Through the Looking-Glass* [exhibition catalogue, Athens, Frissiras Museum, 2007-2008]. Athens: Frissiras Museum.

Tiong Ang

Ang, T. (n. d.). Artist's website. <https://tiongang.net/>.

Georg Baselitz

Brayer, M.-A., B. Blistène, P. Sticht, and P. Lançon. (2021). *Baselitz : la retrospective* [exhibition catalogue, Centre Pompidou, Paris, 2021-2022]. Paris: Editions Centre Pompidou.

Paolo della Bella

Monaldi, L. (ed.), della Bella, P., A. Frangioni and A. Palazzeschi. (2015). *...e lasciateli divertire!: Paolo della Bella, Aldo Frangioni & Aldo Palazzeschi alla Corte arte contemporanea* [exhibition catalogue, La Corte arte contemporanea, Florence, 2015]. Fiesole: Cadmo.

della Bella, P. Artist's website page.

<https://www.paolo.dellabella.name/>.

Claus Carstensen

Carstensen, C. (author & ed.), T. Rydal & J. T. Kristensen (eds). (2018). *Becoming Animal* [exhibition catalogue, Den Frie, Copenhagen and The Museum of Religious Art, Lemvig, 2018.]. Berlin: Hatje Cantz.

Carstensen, C. (2020). *Wounded Readings. Books 1975-2018.*

Paintings 2018-2020 [exhibition catalogue, Bladr, 2020].

Copenhagen: Bladr and Claus Carstensen.

Burhan Doğançay

Taylor, B. (ed.). (2008). *Urban Walls: A Generation of Collage in Europe & America. Burhan Dogançay with François Dufrêne, Raymond Hains, Robert Rauschenberg, Mimmo Rotella, Jacques Villeglé, Wolf Vostell.* New York and Manchester: Hudson Hills Press. Burhan Doğançay Museum.

<http://dogancaymuseum.org/burhan-dogancay/>

Felix Droese

Droese, F., K.-D. Pohl, K. Nürnberger, and J. P. Thorbecke (eds). *Felix Droese, die doppelte Wahrheit* [exhibition catalogue, Hessisches Landesmuseum Darmstadt and the Psychiatric Hospital Philipphospital, Riedstadt, 1993].

Droese, F. (n. d.). Artist's website.

<https://www.felixdroese.de/?p=informationen.php>

Alex Flett

Flett, A. (2000). *Body Works* [exhibition]. BAT Centre:

Democratic Gallery, Durban.

Flett, A. (n. d.). Artist's website. <http://www.alexflett.com/>

Adolf Frohner

Schwarz, D., V. Loers et al. (authors), H. Klocker (ed.). (1988-1989). *Von der Aktionsmalerei zum Aktionismus. Wien 1960-1965*

(1) / *Viennese Actionism: From Action Painting to Actionism.*

Vienna 1960-1965: Günter Brus, Adolf Frohner, Otto Mühl,

Hermann Nitsch, Alfons Schilling, Rudolf Schwarzkogler [C.

Nielsen, K. Hartley and W. Robistch (trans.)], 2 vols. Klagenfurt:

Ritter, vol. 1.

Frohner Stiftung [foundation dedicated to the artist].

<http://www.frohner-stiftung.at/about-us.html?L=1#c1>.

Paul Graham

Wilson, A. (1996). "History and the 'Thinking' Photographs". In P. Graham, *Paul Graham*, pp 38-103. London and New York: Phaidon Press.

Graham, P. (n. d.). Artist's website page.

<https://www.paulgrahamphotography.com/>.

Berit Heggenhougen-Jensen

Heggenhougen-Jensen, B. (2010, March 29). "Hår-Øre Protest" ("Hair-Ear Protest") [exhibition "On Paper 2010", Stalke Galleri].

<https://hair-ears-protest.blogspot.com/>.

Alice Kask

Allas, A. (2007) "Alice Kask". In Trossek, A. (ed.), *Artists of Estonia 3*. Tallinn: Center for Contemporary Arts. Available online: *Center for Contemporary Arts*, <https://vana.cca.ee/webarchive/kask/en.html>.

Jannis Kounellis

Celant, G. (ed.). (2019). *Kounellis* [retrospective exhibition catalogue, Fondazione Prada, Milan, 2019]. Milan: Fondazione Prada.

Goldbach, I. (2010). *Wege aus der Arte Povera. Jannis Kounellis im Kontext internationaler Kunstentwicklung*. Berlin: Gebrüder Mann.

Archivio Kounellis [foundation promoting the artist's legacy].

<https://archiviokounellis.com/>

A.R. Penck

Fritsch, L., U. Jensen (eds). (2019). *A.R. Penck: I Think in Pictures* [exhibition catalogue, Ashmolean Museum, Oxford, 2019]. Oxford: Ashmolean Museum Publications.

Penck, A. R., I. Pfeiffer, O. Burlaux (eds), and the Musée d'art moderne de la ville de Paris. (2008). *A. R. Penck, peinture, système, monde* [exposition catalogue, Musée d'Art moderne de la Ville de Paris and the Schirn Kunsthalle Frankfurt, Paris, 2008]. Paris : Paris-Musées.

Jannis Psychopedis

Psychopedis, J., A. Dückers, H. Ohff *et al.* (1995) Γιάννης Ψυχοπαίδης. Αναδρομή 1962-1995 (*Jannis Psychopedis. Retrospective 1962-1995*) [exhibition catalogue, Macedonian

Museum of Contemporary Art, Thessaloniki, 1995].

Papadopoulou B. (2009). *Jannis Psychopedis, the Dialectician of Art* (*Contemporary Greek Artists* series), Athens: Ta Nea editions.

Emilio Vedova

Belli, G. (ed.) and A. Jacchia (text). (2024). *Emilio Vedova: Rivoluzione Vedova*.

[exhibition catalogue, Museo M9 Mestre Venice, 2023-2024].

Venice: Marsilio Arte.

Fondazione Emilio e Annabianca Vedova [foundation dedicated to promoting the artist's legacy].

<https://www.fondazionevedova.org/en>

Borjana Ventzislavova

Ventzislavova, B. (2016). "Migration Standards". *Borjana Ventzislavova. Selected Works / Documentation*. http://borjana.net/borjana_works.pdf.

Ventzislavova, B. (n.d.). Artist's website <http://borjana.net/about/>

Darío Villalba

Villalba, D. (2024). *Darío Villalba (1939-2018)* [exhibition].

Paris: Galerie Poggi. <https://galeriepoggi.com/en/expositions/dario-villalba-solo-show-en/>

Martín de Argila (ed.), M. L., F. Calvo Serraller, and M. Fernández-Cid. (2007). *Darío Villalba: Una Visión Antológica 1957-2007* [exhibition catalogue, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid, 2007].

Καλλιτέχνες ακτιβιστές που συμμετέχουν στην παρούσα έκθεση

Bruno de Almeida

de Almeida, B. Artist's website. <https://brunomzb.com/work>.

de Almeida, B. (2023, October). "Crossing Boundaries". In E. Kazlauskaitė (curator), *Mnemosyne Collective Exhibition*. Porto: Espaço AL859.

<https://www.youtube.com/watch?v=mWVluNWmibc>

Sára Bányai

Bányai, S. and Piquet, A. (2024). "Communitive: Play the Rethink card game!". Bautopia 4. Malmö, Sweden: Creative Hubs Meet up 2024 ("Metamorphosis"), 17-19 June 2024.

<https://bautopia.creativehubs.net/>

Bányai, S. (2023, November 21). "Sacre du Council".

Social Text Journal. <https://socialtextjournal.org/sacre-du-council/>

Fjorida Cenaj

Friedrich, C. (2023, June 29). „Elefsina. Kulturhauptstadt Europas 2023“. *Claudia Friedrich*. <https://claudiafriedrichblog.wordpress.com/tag/fjorida-cenaj/>.

Cenaj, F. (2024, May 31). „Arkopolis skate park“. Malmö: United by Future Places. Beyond the Obvious 2024 (29 May - 1 June 2024) [Culture Action Europe BTO & Members Forum]. <https://www.cae-bto.org/copy-of-conversation-spaces>.

Emilio Epstein, Mag.Art G. Johann Schuchlenz, and Posse Studio

Vienna Today. (2024, May 9). "Municipal housing graffiti to lure Viennese to EU elections". *Heute*. <https://www.heute.at/s/gemeindebau-graffiti-soll-wiener-zu-eu-wahl-locken-120035800>. „Graffiti to increase EU voter turnout“. (2024, May 9). *Wien. Orf*. <https://wien.orf.at/stories/3256372/>.

Iliyana Grigorova

Grigorova, I. Artist's Instagram page. <https://www.instagram.com/iliyana.grigorova/>.

Leander Kämpf (Leander Emanuel)

Emanuel, L. Artist's Instagram page. <https://www.instagram.com/leander.emmanuel/>.

Emanuel, L. (2024, May 26). „Let Your Move be Resistance“ (performance). Berlin: Tanzboden. <https://together.europarl.europa.eu/de/event/let-your-move-be-resistance-2024-05-26-17517/register>.

Zsofi Kozma

Kozma, Z. Artist's portfolio online. <https://www.roomtobloom.eu/wp-content/uploads/2021/06/1619210892-file-603-roomtobloomportfolio.-compressed1.pdf>

TWOFOURTWO (Constantinos Kounnis and Costas Mantzalos)

Kounnis, C. and C. Mantzalos. (1999-2024). *Two/Four/Two. Art Collective*. <https://twofourtwo.com/>.

Rosina Lui

Lui, R. Artist's website. <https://rosinalui2002.wixsite.com/rosinalui/biography>

Ana (Ani) Melikidze

Melikidze, Ana. (2024, April). "Russian Occupation in Georgia". <https://www.instagram.com/melikidze.ana/p/C55PCyUo3lP/?next=%2Fusakorilax39%2F&hl=fr>

Sofia Moreno-Dominguez

Moreno-Domínguez, S. Artist's website. <https://sofiamorenodominguez.com/> Moreno-Domínguez, S. (2023, June). "Espacio Común (Nalda) reactiva un apartado agrícola en desuso para crear redes artísticas en el medio rural". *revista PH Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico*, 109: pp. 23-25.

Elena Poljuha

Poljuha, E and Korovljević, H. (2024). RSC Zenica 2024 [video]. Zenica, BiH: European Youth Parliament EYP Bosnia and Herzegovina. <https://www.instagram.com/eypbih/reel/C7HgCxpquZg/>

Rachel Rouzaud

Rouzaud, R. Architect & artist's website. <https://rachrouzaud.myportfolio.com/me>

Bozhana Slavkova

Lefedjiev, N. (2024, May 23). "Младият творец Божана Славкова представи новата си арт инсталация 'Форма на свобода'" ("The young artist Bozhana Slavkova presented her new art installation 'Form of Freedom'"). *Euronews Bulgaria*. <https://euronewsbulgaria.com/news/27703/mladiyat-tvoretts-bozhana-slavkova-predstavi-novata-si-art-instalatsiya-forma-na-svoboda>.

Le bruit qui court (Collective Le bruit qui court)

Le bruit qui court [activism/artist platform]. <https://www.le-bruit-qui-court.fr/actions>
Fontaine, L. (2024, April 27). «Les activistes du Bruit qui court inventent un disco-isoloir pour inciter les jeunes à voter». *Pioche Mag*. <https://piochemag.fr/les-artistes-du-bruit-qui-court-inventent-un-disco-isoloir-pour-inciter-les-jeunes-a-voter/>.

Η ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ – ΠΡΟΣΘΕΤΟΙ ΠΟΡΟΙ

Γενικές πληροφορίες

Στην Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη της Νεολαίας μπορείτε να βρείτε πολλές πληροφορίες για νέους σχετικά με τα διάφορα θέματα που πραγματεύεται αυτή η έκθεση και πολλά άλλα. Ενημερωθείτε για τη συμπερίληψη, τους τρόπους καταπολέμησης του ρατσισμού, τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ, την παραπληροφόρηση και τη δημοκρατική συμμετοχή, καθώς και για πολλά άλλα θέματα.

Όταν αναθέτετε στους μαθητές να αναζητήσουν πληροφορίες στο διαδίκτυο για να ετοιμάσουν δικά τους δημιουργικά έργα, θα πρέπει να είναι προσεκτικοί και να τους συνιστάτε να ελέγχουν τις πληροφορίες που βρίσκουν όσον αφορά τις πηγές από τις οποίες προέρχονται και κατά πόσον είναι πραγματικά αξιόπιστες.

Παρακάτω μπορείτε να βρείτε κατάλογο με χρήσιμες πληροφορίες από τις υπηρεσίες μας για τα μέσα ενημέρωσης σχετικά με την παραπληροφόρηση:

- Σειρά βίντεο με σκοπό την πρόληψη μυθευμάτων «Πώς λειτουργεί η παραπληροφόρηση»
- Άρθρο στον ιστότοπο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους το Κοινοβούλιο καταπολεμά τις εξωτερικές παρεμβάσεις και την παραπληροφόρηση
- Θεματολογικό δελτίο: «Πώς να εντοπίζετε τη χειραγώγηση των πληροφοριών»
- Θεματολογικό δελτίο: «10 τρόποι αντιμετώπισης της παραπληροφόρησης στις εκλογές» (προχωρήστε προς τα κάτω για να το βρείτε - αλλαγή στις διαθέσιμες γλώσσες στην άνω δεξιά γωνία)
- Εκπαιδευτική εργαλειοθήκη (περιλαμβάνει ενότητα σχετικά με την παραπληροφόρηση)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ελευθερία του Τύπου στην ΕΕ – Νομικό πλαίσιο και προκλήσεις

(<https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-554214-Press-freedom-in-the-EU-FINAL.pdf>)

Σύντομη ενημέρωση - Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Απρίλιος 2015

Ελευθερία του Τύπου: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο πλευρό των δημοσιογράφων

(<https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20220513STO29508/press-freedom-the-european-parliament-in-support-of-journalists>)

Η ελευθερία του Τύπου είναι αντιμετώπιση με ολοένα και περισσότερες προκλήσεις εντός και εκτός των συνόρων της ΕΕ. Μάθετε πώς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στηρίζει το έργο των δημοσιογράφων, Έκδοση: 19/05/2022, Τελευταία ενημέρωση: 14/03/2024

FREE TO CREATE: Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

(<https://rm.coe.int/free-to-create-council-of-europe-report-on-the-freedom-of-artistic-exp/1680aa2dc0>)

Έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ελευθερία της καλλιτεχνικής έκφρασης, Μάρτιος 2023

ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:EN:PDF>)

(2010/C 83/02), 30.3.2010

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Δημοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα

(<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/democracy-and-human-rights>)

Sakharov Prize for Freedom of Thought <https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/en/home#:~:text=The%20Sakharov%20Prize%20%2D%20what%20it%20is%20about&text=It%20gives%20recognition%20to%20individuals,efforts%20to%20defend%20their%20causes.>)

Νικητές του βραβείου 2005 – Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα (Reporters Sans Frontières - RSF)

(<https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/en/reporters-without-borders-2005-headquart/products-details/20200331CAN54189>)

Ιστοσελίδα της RSF (<https://rsf.org/en>)

«Πώς να γράφετε με σαφήνεια», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bb87884e-4cb6-4985-b796-70784ee181ce/language-en>

Ποια σχεδιαστικά στοιχεία φτιάχνουν μια καλή αφίσα; | Μάθημα σχεδίου

(<https://www.youtube.com/watch?v=Urac4u6GngM>)

Πώς να φτιάξετε μια αφίσα για θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης

(<https://www.youtube.com/watch?v=-88O4ISw8Gk>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Υπάρχουν πολλά επεξηγηματικά βίντεο που δείχνουν πώς να χρησιμοποιήσετε αυτή την τεχνική με απλό τρόπο, αλλά και πώς να επιτύχετε ειδικά εφέ:

How to Make your Own Cyanotype Prints

(<https://www.youtube.com/watch?v=iXNs3nlAo8Q>)

(<https://www.youtube.com/watch?v=2N3Yn8M7fUI>)

How to use smart phone photos for cyanotype

(<https://www.youtube.com/watch?v=2zzUUrdezXo>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Μετανάστευση

Μάθετε πώς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εργάζεται για τη διασφάλιση των συνόρων της ΕΕ και πώς αντιμετωπίζει τη νόμιμη και την παράτυπη μετανάστευση.

Η ιεράρχηση αναγκών κατά τον Maslow

(https://en.wikipedia.org/wiki/Maslow%27s_hierarchy_of_needs)

Δημιουργική γραφή για όλους

(<https://www.youtube.com/@imagineforest/videos>)

Υπάρχουν πολλά επεξηγηματικά βίντεο που δείχνουν πώς μπορείτε να φτιάξετε κόμικ στριπ. Εδώ μπορείτε να βρείτε μερικά που επικεντρώνονται στα κύρια χαρακτηριστικά:

WikiHow - Πώς να γράψετε κόμικ στριπ

(<https://www.wikihow.com/Write-a-Comic-Strip>)

Πώς να δημιουργήσετε κόμικ στριπ σε 6 βήματα

(<https://www.imagineforest.com/blog/how-to-create-a-comic-strip/>)

Πώς να δημιουργήσετε απλούς χαρακτήρες κόμικς

(<https://www.youtube.com/shorts/LllqRwhZPMY>)

5 συμβουλές για τη δημιουργία κόμικς - αφήγηση ιστοριών

(<https://www.youtube.com/watch?v=7Etd-MlycLo>)

Ας ζωγραφίσουμε: Κόμικς!

(<https://www.youtube.com/watch?v=-k5FDNdvaMg>)

Πώς να σχεδιάσετε χαρακτήρες Disney

- εύκολο: <https://easydrawingtutorials.com/index.php/disney>
- για προχωρημένους: <https://design.tutsplus.com/tutorials/how-to-draw-disney-characters--cms-31604>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Καταπολέμηση της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων

(<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/60/the-fight-against-poverty-social-exclusion-and-discrimination>)

Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη της Νεολαίας: Ευρωπαίοι νέοι δημοσιογράφοι

(https://youth.europa.eu/young-journalists_en)

Content created by young journalists.

Περιεχόμενο που έχουν δημιουργήσει νέοι δημοσιογράφοι

(<https://www.youtube.com/watch?v=NPrkxj2MyZI>)

Πώς να ζωγραφίσετε εξαιρετικά εικονογραφημένα σενάρια (storyboards) –ακόμη και αν δεν

(<https://www.youtube.com/watch?v=0Ex8yRbNw9o>)

Αφηγηματική δομή: Το αφηγηματικό πλαίσιο της Pixar

(<https://www.youtube.com/watch?v=nLpoqD7LHOU>)

Αυτές οι συμβουλές για τη γραφή εκκινούν από ένα αφηγηματικό πλαίσιο με βάση το οποίο μπορεί εύκολα να αναπτυχθεί οποιαδήποτε ιστορία.

Η έκθεση αυτή διοργανώθηκε και παρήχθη από τη Μονάδα Πολιτιστικής Ευαισθητοποίησης, Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με την ειδική συνεργασία του Culture Action Europe και του Δήμου του Ixelles. Τα κείμενα γράφτηκαν από τη Μονάδα Πολιτιστικής Ευαισθητοποίησης, Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας, με τη συμβολή των καλλιτεχνών όσον αφορά τις περιγραφές των έργων τους

